

DOSAR NR.12770/3/2006 (2080/2007)

R O M A N I A

CURTEA DE APEL BUCURESTI SECTIA III A CIVILA

ȘI PENTRU CAUZE CU MINORI ȘI FAMILIE

DECIZIA CIVILA NR.1.

Ședința publică de la 09 februarie 2009

Pe rol se află soluționarea, în complet de divergență, a apelurilor declarate de apelantul reclamant PATRICIU DAN COSTACHE, de către apelanta reclamantă S.C. ROMPETROL S.A. și de către apelantul pârât SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII PRIN UNITATEA MILITARĂ 0198 – OFICIUL JURIDIC, împotriva sentinței civile nr.709 din 11.05.2007, pronunțată de Tribunalul București – Secția a IV-a Civilă, în dosarul nr.12770/3/2006.

Pricina are ca obiect – pretenții și daune morale.

La apelul nominal făcut în ședință publică se prezintă avocat Ovidiu Budușan, pentru apelanții reclamantși Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A., în baza împuternicirii avocațiale nr.193329 din 30.10.2007, emisă de Baroul București – SCA și avocat Valeriu Stoica, pentru apelantul pârât Serviciul Român de Informații prin U.M.0198, în baza împuternicirii avocațiale nr.369/24.09.2007, emisă de Baroul București – SCA.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, după care,

Curtea, în complet de divergență, acordă cuvântul părților asupra aspectelor aflate în divergență.

Apelanții reclamantși, prin apărător, cu privire la opinia prin care se precizează că pârâtul Serviciul Român de Informații nu ar fi avut căderea să facă o directă aplicare a prevederilor C.E.D.O., arată că acesta ar fi trebuit să facă, în primul rând, o corectă aplicare a legii interne, respectiv Legea nr.281/2003, prin care s-a modificat Codul de procedură penală, care face referire explicită și la infracțiunile privind siguranța națională, atunci când modifică întreaga procedură a interceptărilor telefonice, dând-o în competența exclusivă a judecătorilor. În consecință, intenția legiuitorului a fost ca orice procedură de interceptare a convorbirilor telefonice, inclusiv a celor ce vizează situația pendinte - a siguranței naționale, trebuie să cadă în competența exclusivă a magistratului judecător. Mai arată că această opinie este îmbrățișată și de Ministerului Public, astfel cum rezultă din decizia Curții Constituționale ce a fost pronunțată în prezenta pricină, la judecarea căreia reprezentantul acestei instituții a apreciat că de la data intrării în vigoare a Legii nr.281/2003, respectiv 1 ianuarie 2004, competența de autorizare a

interceptărilor telefonice aparține magistratului judecător.

Cu privire la aserțiunea din care rezultă că pârâtul nu ar fi avut datoria să interpreteze legea, arată că din conținutul unui articol postat pe site-ul Serviciului Român de Informații, articol ce se află depus la dosar, acesta recunoaște că a făcut respectiva interpretare (prin susținerea că nu se poate face o aplicare a dispozițiilor Legii nr.281/2003, deoarece nu există norme metodologice în acest sens). Mai arată că datoria pârâtului era să se adreseze unui magistrat judecător care avea căderea să aprecieze dacă este posibilă sau nu aplicarea dispozițiilor Legii nr.281/2003 și nu să facă o interpretare la nivel intern al acestor prevederi.

Precizează că la dosarul cauzei se află depuse înscrisuri din care rezultă că pârâtul a operat în deplină cunoștință de cauză, cu intenție directă, și face referire la susținerile purtătorului de cuvânt al acestei instituții, din care reiese faptul că Serviciul Român de Informații, de la data intrării în vigoare a Legii nr.281/2003, nu a mai apelat la procedurile de interceptare astfel cum rezultă ele din Legea nr.51/1991. Tot din înscrisurile de la dosarul cauzei rezultă și faptul că poziția reprezentanților statului era una unitară, în sensul aplicării dispozițiilor Legii nr.281/2003; face referire la interviul dat de către ministrul justiției de la acea vreme, d-na Monica Macovei.

În concluzie, apreciază că din toate probele administrate în cauză reiese indubitabil faptul că pârâtul a încălcat dreptul la viață privată și intimitate al apelanților reclamânți, motiv pentru care solicită admiterea apelurilor formulate de către aceștia.

Apelantul pârât, prin apărător, arată că din cele două opinii expuse în încheierea de ședință din data de 03.02.2009 reiese în mod evident aprecierea că reglementările interne ale legii la data efectuării interceptărilor telefonice nu erau în concordanță cu prevederile C.E.D.O.

Arată că faptele ilicite, ce rezultă din dezbateri și au fost avute în vedere, până la acest moment, de către cele două instanțe, exprimă neconcordanța legii române cu prevederile C.E.D.O. în materie și interceptarea efectivă a convorbirilor telefonice pe baza legii române.

Cu privire la prima faptă, arată că nu Serviciul Român de Informații este autorul acesteia, ci puterea legiuitoare, respectiv Parlamentul României, putându-se reține că, în raport de această faptă, pârâtul nu are calitate procesuală pasivă, acesta fiind responsabil doar pentru cea de a doua faptă.

Mai susține, cu privire la prima faptă, că nu s-a susținut vreodată că Serviciul Român de Informații nu ar avea personalitate juridică sau că nu ar fi un subiect de drept distinct, ci, dimpotrivă, s-a arătat că are personalitate juridică și reprezintă un subiect de drept distinct, iar acestea aspecte reprezintă un argument în plus în susținerea ideii lipsei capacității procesuale pasive a Serviciului Român de Informații, instituția putând astfel să răspundă doar pentru faptele proprii sau, eventual, pentru faptele unor persoane pentru care legea prevede că este necesar să răspundă acest pârât; nu se poate reține că Serviciul Român de Informații ar avea calitatea de comitent pentru Parlamentul României sau pentru Statul Român, în consecință, concluzia

corectă ar fi fost cea de admiterea a excepției lipsei calității procesuale pasive a Serviciului Român de Informații.

Cu privire la cea de a doua faptă reținută, cea de interceptare efectivă a convorbirilor telefonice a apelantului reclamant Patriciu Dan Costache, pentru perioada de 1 an și 3 luni, trebuie verificat dacă sunt îndeplinite cerințele răspunderii civile delictuale numai în raport cu această faptă.

Se arată că nu se poate reține ca fiind îndeplinite cerințele răspunderii civile delictuale a Serviciului Român de Informații în raport cu această faptă, deoarece aceasta s-a făcut în concordanță cu dispozițiile legii române, iar, mai mult decât atât, pârâtul este un organ administrativ, ce este supus principiului subordonării ierarhice și al principiului ierarhiei actelor normative.

Susține că solicitarea mandatului de interceptare a convorbirilor telefonice a avut bază legală, existând în cauză o neînțelegere fundamentală a două elemente, respectiv existența unor amenințări la adresa siguranței naționale și existența unor infracțiuni împotriva siguranței naționale. Or, Legea nr.51/1991 și Legea nr.14/1992, prima referindu-se la siguranța națională și cea de a doua la funcționarea Serviciului Român de Informații, vorbesc foarte clar nu de infracțiuni care să necesite interceptarea convorbirilor telefonice, ci de culegerea, verificarea și valorificarea oricăror informații necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale.

Arată că intimații reclamantii susțin că interceptările telefonice nu erau permise în absența unor acuzații legale de săvârșirea unor fapte de natură să constituie amenințări la adresa siguranței naționale, or existența unor acuzații de această natură nu ar fi fost justificată în absența unor informații clare și precise privind săvârșirea unor asemenea fapte; în consecință, interceptarea convorbirilor telefonice ale intimatului reclamant Patriciu Dan Costache a avut drept scop tocmai culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii acțiunilor desfășurate de acesta și care puteau constitui amenințări la adresa siguranței naționale.

Mai arată că răspunderea pentru emiterea mandatului revine procurorului și nu Serviciului Român de Informații, iar, atât timp cât acesta a acceptat cererea, înseamnă că a apreciat că au fost îndeplinite condițiile legale în acest sens.

Cu privire la autoritatea competentă să emită mandatul de interceptare, arată că se face o confuzie cu privire la cele două modificări legislative intervenite, respectiv a celei introduse prin Legea nr.281/2003, care este o normă de ordin general și cea intervenită prin Legea nr.535/2004, ce a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2005, deci după expirarea perioadei de 1 an și 3 luni în care s-au făcut interceptări pentru apelantul reclamant Patriciu Dan Costache. Așadar, legea specială nu poate fi modificată prin legea generală, aspect consfințit și de către Curtea Constituțională, care a stabilit că Legea nr.51/1991 își păstrează caracterul de lege specială, chiar după modificarea Codului de procedură penală și se aplică reglementarea specială, respectiv emiterea mandatului de interceptare de către procuror.

Este îndeplinită și condiția privitoare la durata interceptărilor, respectiv cea stabilită prin art.13 alin.5 din Legea nr.51/1991, de 6 luni și, ulterior, prelungită pe durate de câte 3 luni, cât și caracterul secret al înregistrărilor, ele nefiind date publicității de către Serviciul Român de Informații.

Apelantul pârât, prin apărător, precizează că interceptările convorbirilor telefonice ale intimatului reclamant Patriciu Dan Costache, efectuate pe baza unei legi a cărei neconformitate cu C.E.D.O, nu fusese încă stabilită de autoritatea competentă, nu întrunesc condițiile răspunderii Serviciului Român de Informații, în primul rând, datorită faptului că incapacitatea legii române de a oferi garanțiile adecvate contra arbitrariului și abuzului de drept nu reprezintă o faptă a sa, iar, în al doilea rând, eventualul caracter ilicit al faptei nu poate fi apreciat potrivit unor dispoziții cu caracter normativ care au intervenit ulterior acestei fapte.

Mai arată că „ordinul superiorului” este un alt element ce este de natură să înlăture caracterul ilicit al faptei, pe de o parte, datorită faptului că nu Serviciul Român de Informații este cel care decidea asupra emiterii mandatului de interceptare, ci procurorul, iar, pe de altă parte, deoarece prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr.34/2004 se arată că Serviciul Român de Informații avea competența să solicite emiterea mandatului de la procuror.

Concluzionează arătând că nu sunt îndeplinite cerințele răspunderii civile delictuale cu privire la fapta de interceptare a convorbirilor telefonice, iar, cu privire la fapta de neconcordanță a legii interne cu C.E.D.O., arată că nu Serviciul Român de Informații este responsabil pentru această faptă, ci Parlamentul României sau Statul Român prin Ministerul de Finanțe.

Apărătorul pârâtului apelant depune la dosar concluzii scrise în sensul celor susținute oral.

Apelanții reclamânți, prin apărător, având cuvântul în replică, arată că inducerea ideii că Serviciul Român de Informații ar fi subordonat Parchetului este falsă, iar, cu privire la procedura de supraveghere secretă, arată că pârâtul este titularul de procedură, procurorul având doar menirea de a autoriza interceptarea comunicațiilor, așadar responsabilitatea declanșării procedurii în acest sens este în totalitate a Serviciului Român de Informații.

Mai arată că Legea nr.535/2004 schimbă întreaga procedură, făcându-i titulari de procedură pe magistrații Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Cu privire la hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, arată că aceasta este clasificată, iar conținutul ei îi este necunoscut; cu referire la cele susținute de către partea adversă, arată că această hotărâre nu poate avea vocația de a deroga de la cadrul legislativ existent.

Susține că nici măcar cerințele procedurale ale Legii nr.51/1991 nu au fost respectate, iar, în ceea ce privește proporționalitatea ingerințelor, responsabilitatea revine în totalitate Serviciului Român de Informații. Cu referire la acest aspect, arată că Legea nr.281/2003 vorbește de o durată de maxim 6 luni, iar pârâtul a prelungit aceste interceptări la 1 an și 3 luni, fără a avea indicii despre infracțiuni asupra siguranței naționale; pe de altă parte,

din martie 2004 pârâtul nu a mai informat parchetul despre săvârșirea vreunor fapte, oricare ar fi ele, sens în care apreciază că proporționalitatea ingerințelor a lipsit cu desăvârșire de la acest moment.

Apărătorul apelantului pârât, având cuvântul în replică, arată, cu privire la „ordinul superiorului”, că în procesul penal, în faza de urmărire penală și în faza premergătoare a urmăririi penale, procurorul este șeful acestora. Mai arată că legea este emisă de Parlament, iar acesta se află într-o poziție superioară față de Serviciul Român de Informații.

Precizează că Serviciul Român de Informații nu putea să aplice direct dispozițiile C.E.D.O. decât printr-o amenajare a legii interne în acest sens, aspect realizat ulterior prin Legea nr.535/2004.

CONSIDERENTE

Deliberând asupra apelului civil de față, Curtea reține următoarele:

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București - Secția a IV-a Civilă sub nr.12770/3/2006, la data de 07.04.2006, reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A. au chemat în judecată pe pârâtul Serviciul Român de Informații, solicitând ca prin hotărârea ce se va pronunța să se dispună obligarea pârâtului, în temeiul art.998 Cod civil, la plata de daune morale în cuantum de 1.325.000 RON în favoarea reclamantului Patriciu Dan Costache, respectiv 1.325.000 RON în favoarea reclamantei S.C. Rompetrol S.A..

În motivarea cererii s-a arătat că în perioada 1994-2005 au fost ascultate de către Serviciul Român de Informații convorbirile telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache efectuate de la posturile telefonice instalate la domiciliu și convorbirile telefonice efectuate de la posturile telefonice afectate activităților profesionale, iar, în perioada 2003-2005, a fost supus ascultării sistemul de comunicații al companiei private reclamante.

Ascultarea posturilor telefonice în acest interval de timp a fost recunoscută de către directorul Serviciului Român de Informații Radu Timofte, în cursul lunii februarie 2006, care a susținut că ascultarea telefoanelor a fost efectuată, în intervalul de timp indicat, în temeiul Legii privind siguranța națională a României nr.51/1991, fără a preciza mijloacele tehnice care au fost folosite. S-a mai arătat că afirmațiile d-lui Radu Timofte, la care s-a făcut referire, au fost publicate în presă.

Fapta Serviciului Român de Informații, constând în ascultarea convorbirilor telefonice purtate, pe de o parte, de la posturi telefonice private sau afectate vieții private și, pe de altă parte, ascultarea convorbirilor telefonice purtate în rețeaua de comunicații a companiei private reclamante, săvârșită cu încălcarea art.3 din Legea nr.51/1991, constituie o imixtiune gravă în viața privată a persoanei, încalcă secretul corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare și lezează drepturile subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României.

Ca urmare a ascultărilor telefonice ilegal efectuate de către instituția publică pârâtă în cauza de față, s-a învederat instanței de judecată faptul că aceasta a obținut, a deținut și deține informații cu privire la viața privată, date și informații cu privire la activități de natură politică, profesională sau de afaceri, date cu privire la activitatea economică a companiei și, pe cale de consecință, numai obligarea pârâtului la repararea prejudiciului cauzat este de natură să restabilească ordinea de drept încălcată.

Raportat la prevederile legale invocate, drepturile și libertățile fundamentale pot fi limitate și restricționate numai în situațiile în care există indicii temeinice că anumite persoane au comis, comit sau sunt pe cale să comită fapte de natură să constituie o amenințare directă la adresa siguranței naționale, fapte enumerate limitativ în art.3 din Legea siguranței naționale.

În lipsa unor asemenea stări de amenințare directă, imediată și reală la siguranța statului, imputabilă persoanelor supuse unor restricționări ale drepturilor fundamentale, derularea unor operațiuni de ascultări telefonice, mecanice sau tehnice, de supraveghere audio și video, de către Serviciul Român de Informații, constituie o deturnare de la scopul legitim și principiile unanim recunoscute și consacrate de organizare a serviciilor de securitate internă.

În același timp, în lipsa oricăror amenințări la adresa siguranței naționale care să le fie imputabile, reclamantii susțin că Serviciul Român de Informații a interpretat și folosit prevederile art.3 din Legea siguranței naționale, cu încălcarea prevederilor art.4 din aceeași act normativ, în scopul restrângerii sau interzicerii dreptului la apărare a unei cauze legitime, de manifestare a unui protest sau dezacord ideologic, politic, religios ori de altă natură, garantate prin Constituție sau legi.

Prin urmare, s-a solicitat a se constata săvârșirea de către Serviciul Român de Informații a unor fapte ce se tinde a fi justificate prin incidența în cauză a prevederilor art.3 din Legea privind siguranței naționale a României, cu depășirea puterilor și funcțiilor pârâtului, așa cum sunt statuate, definite și limitate prin lege și pe care reclamantii le apreciază ca fiind o hărțuire nejustificată și un abuz de putere discreționară.

De asemenea, s-a mai arătat că interceptarea comunicațiilor de către Serviciul Român de Informații, în mod secret și pe o perioadă lungă de timp, cu încălcarea flagrantă a legii, constituie o ingerință nejustificată, indezirabilă și nelegitimă într-o societate democratică și încalcă unul dintre principiile fundamentale ale dreptului civil român, respectiv ocrotirea și apărarea drepturilor subiective civile.

Raportat la prevederile art.998 și 999 Cod civil, reclamantii califică fapta pârâtului de ascultare a convorbirilor telefonice ca fiind ilicită și, în consecință, solicită să se constate că sunt întrunite condițiile cumulative ce atrag sancțiunile specifice răspunderii civile delictuale.

Fapta pârâtului, constând în inițierea și derularea unor operațiuni de supraveghere secretă, astfel cum a fost săvârșită, nu este permisă de lege; așadar, au fost încălcate dreptul la respectarea vieții private și de familie,

secretul corespondenței și convorbirilor telefonice, drepturi fundamentale garantate de prevederile art.26 și 28 din Constituția României, au fost afectate în mod vizibil imaginea, reputația și prestigiul reclamanților, prejudiciul moral cauzat fiind rezultatul negativ produs de încălcarea drepturilor subiective civile consacrate de legea fundamentală, de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și de vătămarea intereselor economice ale reclamanților prin săvârșirea faptei ilicite.

În drept, au fost invocate dispozițiile art.26 și 28 din Constituția României, art.998-999 Cod civil, art.54 și 55 din Decretul nr.31/1954, Legea nr.51/1991, Recomandarea 1402 punctul C alin. III a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

La data de 18.05.2006, pârâtul Serviciul Român de Informații a formulat întâmpinare.

În motivarea întâmpinării, s-a invocat, pe cale de excepție, lipsa calității procesuale pasive a Serviciului Român de Informații și, ca efect, s-a solicitat să se respingă acțiunea promovată de reclamanta S.C. Rompetrol S.A., ca fiind îndreptată împotriva unei persoane fără calitate procesuală.

Față de modalitatea în care pârâta S.C. Rompetrol S.A. a înțeles să-și formuleze acțiunea în justiție, s-a solicitat să se constate că pârâtul Serviciul Român de Informații nu are calitate procesuală pasivă, întrucât, așa cum s-a arătat în doctrina juridică, "problema calității este o problemă de legitimare (*legitimatia ad causam*), adică de identificare a persoanei căreia i se acordă calitatea de reclamant (legitimare activă) și a persoanei căreia i se acordă calitatea de pârât (legitimare pasivă)". În ceea ce privește conținutul legitimării procesuale, aceasta se raportează la acele împrejurări de fapt sau de drept care conferă unei persoane dreptul de a participa la activitatea judiciară.

În literatura de specialitate s-a reținut că pentru exercitarea unei acțiuni în justiție trebuie întrunite cumulativ mai multe condiții, printre care: afirmarea unui drept subiectiv civil ce se cere a fi protejat; interesul urmărit prin punerea în mișcare a acțiunii; capacitatea procesuală; calitatea procesuală - îndreptățirea de a sta într-un anumit proces.

Calitatea procesuală presupune existența unei identități între persoana reclamantului și persoana care este titular al dreptului subiectiv în raportul juridic dedus judecății (calitatea procesuală activă), precum și între persoana pârâtului și cel obligat în acel raport juridic (calitatea procesuală pasivă). Prin cererea de chemare în judecată, reclamantul va trebui să justifice atât calitatea sa procesuală activă, cât și calitatea procesuală pasivă a pârâtului.

Prin urmare, în speța pendinte, în ceea ce privește acțiunea formulată de S.C. Rompetrol S.A., lipsește o condiție esențială a admisibilității acțiunii, și anume calitatea procesuală pasivă a pârâtului.

Astfel, obiectul acțiunii în justiție îl constituie o acțiune în despăgubiri, motivat de faptul că a fost adusă o atingere dreptului la reputație al persoanei juridice prin interceptarea convorbirilor acesteia.

Serviciul Român de Informații nu a solicitat și nu a obținut de la organele competente acte privind autorizarea efectuării unor activități de interceptare pe numele sau cu privire la persoana juridică reclamantă.

De altfel, din interpretarea sistematică a dispozițiilor legale în materie, rezultă faptul că o asemenea autorizare nu se poate solicita sau obține, întrucât, în prezent, în dreptul penal român nu este instituit principiul răspunderii penale a persoanei juridice.

Ca atare, o asemenea solicitare ar fi fără finalitate în condițiile în care nu ar putea fi atrasă răspunderea persoanei juridice vinovate, iar în cuprinsul cererii de chemare în judecată sunt reclamate încălcări ale drepturilor subiective ce aparțin persoanei fizice, nicidecum celei juridice.

Având în vedere faptul că reclamanta S.C. Rompetrol S.A. nu înțelege să facă dovada săvârșirii de către Serviciul Român de Informații a unei fapte ilicite care să-i cauzeze acesteia un prejudiciu, s-a solicitat respingerea acțiunii, în parte, ca fiind introdusă împotriva unei persoane fără legitimare procesuală pasivă.

Pe fondul cauzei, în contradictoriu cu susținerile reclamantilor, s-a arătat că în doctrina de specialitate s-a reținut că "răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie a persoanei juridice va fi angajată ori de câte ori organele acesteia, cu prilejul exercitării funcției ce le revine, vor fi săvârșit o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii".

Prin urmare, pentru a fi îndeplinite condițiile prevăzute de art.35 din Decretul nr.31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, pentru angajarea răspunderii pentru fapta proprie a persoanei juridice este necesar ca victima prejudiciului să facă proba elementelor răspunderii - prejudiciu, faptă ilicită, raport de cauzalitate, vinovăție, pornind de la fapta reprezentanților persoanei juridice.

În speță, reclamantii nu au făcut dovada existenței acestor elemente pentru a fi atrasă răspunderea civilă delictuală, conform dispozițiilor imperative ale art.1169 Cod civil.

Astfel, nu a fost dovedită săvârșirea vreunei fapte ilicite de către Serviciul Român de Informații sau, altfel spus, nu s-a probat existența unei „fapte prin care, încălcându-se normele dreptului obiectiv, sunt cauzate prejudicii dreptului subiectiv aparținând unei persoane” .

În susținerea cererii lor, reclamantii afirmă că ascultarea convorbirilor telefonice de către Serviciul Român de Informații a fost efectuată „în lipsa oricăror amenințări la adresa siguranței naționale care să le fie imputabilă” și, prin urmare, desfășurarea acestor operațiuni „în mod secret și pe o perioadă lungă de timp” este ilicită.

Întreaga activitate a Serviciului Român de Informații se circumscrie competențelor sale legale, așa cum sunt acestea stipulate de Legea siguranței naționale și de Legea de organizare și funcționare a Serviciului Român de Informații, fiind supusă unui strict control parlamentar.

Referitor la susținerea că, în mod ilicit, activitatea Serviciului Român de Informații s-a desfășurat în secret, s-a menționat că art.10, art.12 și art.23 din

Legea nr.51/1991 privind siguranța națională a României, precum și art.3 alin.1 din Legea nr.14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații menționează că activitatea desfășurată de către structurile de informații, inclusiv cea care presupune restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi și libertăți cetățenești, cât și informațiile obținute, verificate, prelucrate de către acestea, au caracter secret de stat.

În acest sens, art.10 alin.1 din Legea nr.51/1991 prevede că „Activitatea de informații pentru realizarea siguranței naționale are caracter secret de stat”, iar art.12 alin.1 că: „Nici o persoană nu are dreptul să facă cunoscute activități secrete privind siguranța națională, prevalându-se de accesul neîngrădit la informații, de dreptul de difuzare a acestora și de libertatea de exprimare a opiniilor”.

Totodată, art.2 din Legea nr.14/1992 a statuat că Serviciul Român de Informații organizează activități pentru culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale a României.

În același sens, art.17 lit.f și g din Legea nr.182/2002 privind protecția informațiilor clasificate prevede că activitatea de informații desfășurată de autoritățile publice stabilite prin lege pentru apărarea țării și siguranța națională, mijloacele, metodele, tehnica și echipamentul de lucru, precum și sursele de informații specifice, folosite de autoritățile publice care desfășoară activitate de informații, constituie informații secrete de stat.

Având în vedere competențele legale ce revin pârâtului, apar ca vădit netemeinice afirmațiile reclamantilor conform cărora desfășurarea „în secret” a atribuțiilor de serviciu ar reprezenta un fapt ilicit.

În ceea ce privește „perioada îndelungată de timp” în care aceste operațiuni au fost efectuate, ce se tinde a fi dovedită prin așa-zise afirmații ale directorului Serviciului Român de Informații „publicate în presă”, s-a arătat că reclamantii nu au înțeles să probeze în niciun mod aceste afirmații. Mai mult, din colajele de presă, pe care pârâtul înțelege să le depună ca probe, rezultă faptul că în repetate rânduri reclamantul Patriciu Dan Costache a afirmat că „este vorba de faptul că de trei ani mi se ascultă telefoanele”.

Din declarațiile oficiale ale conducerii Serviciului Român de Informații, confirmate și de către membrii Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității acestei instituții, rezultă faptul că au fost interceptate convorbirile telefonice ale numitului Patriciu Dan Costache pe o perioadă de 1 an și 3 luni. Legislația în materie nu prevede o perioadă maximă pentru care mandatul poate fi solicitat. Astfel, durata de valabilitate a acestuia nu poate depăși 6 luni, dar, în cazuri întemeiate, poate fi prelungit, fiecare prelungire neputând depăși 3 luni.

În speța pendinte, nu a fost dovedită existența unui fapt ilicit, întrucât actele de autorizare în baza cărora s-a efectuat interceptarea convorbirilor numitului Patriciu Dan Costache au fost solicitate și obținute de Serviciul

Român de Informații, în temeiul și cu stricta respectare a dispozițiilor legale în materie.

Simpla afirmație a reclamantului, fără nici o dovadă în acest sens, că nu a desfășurat activități care să fie circumscrise unor amenințări la adresa siguranței naționale, care să îi fie imputabile, nu implică inexistența acestor fapte și nelegalitatea mandatului.

În acest sens, legea menționează că actele de autorizare se solicită în scopul culegerii de informații, în vederea înlăturării unor amenințări la adresa siguranței naționale. Potrivit art.2 din Legea nr.51/1991, siguranța națională se realizează prin cunoașterea, prevenirea și înlăturarea amenințărilor ce pot aduce atingere drepturilor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție.

De altfel, îndeplinirea atribuțiilor în spiritul și litera legii a fost confirmată și de către Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, care, la sesizarea numitului Patriciu Dan Costache, a analizat activitatea desfășurată de instituția pârâtă în acest caz, constatând, în urma audierilor care au avut loc, faptul că „Serviciul Român de Informații a acționat legal în materie de solicitare de mandat și în îndeplinirea mandatului de ascultare a telefoanelor lui Dinu Patriciu” (Agenția de știri MEDIAFAX din 01.02.2006, Titlul „Timofte: Telefoanele lui Patriciu, interceptate în perioada 2004-2005”).

Pârâtul a arătat că și în situația în care, *ad absurdum*, s-ar admite existența unui prejudiciu suferit de reclamant, doctrina și practica judecătorească au reținut că există anumite situații în care „deși fapta săvârșită provoacă un prejudiciu altei persoane, răspunderea nu este angajată, întrucât caracterul ilicit al faptei este înlăturat. Cauzele care înlătură caracterul ilicit al faptei cauzatoare de prejudicii sunt: a) legitima apărare; b) starea de necesitate; c) îndeplinirea unei activități impuse sau permise de lege ori a ordinului superiorului; d) exercitarea unui drept subiectiv; e) consimțământul victimei.”

Prin urmare, având în vedere că activitatea prin care s-a adus atingere exercițiului normal al unor drepturi subiective, prin restrângerea acestora, s-a desfășurat în limitele și condițiile expres stabilite de lege, nu este atrasă răspunderea civilă delictuală, întrucât eventualul caracter ilicit al faptei este înlăturat.

În acest context, s-a arătat că legislația în domeniul securității naționale, inclusiv normele referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți fundamentale este conformă cu principiile și recomandările statuate de Adunarea Parlamentară a Uniunii Europene cu privire la controlul serviciilor de securitate în statele membre ale U.E. (Recomandarea 1402/1999).

De asemenea, o asemenea restrângere este statuată de Constituția României care, în art.53 menționează că: „(1) Exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți poate fi restrâns numai prin lege și numai dacă se impune, după

caz, pentru: apărarea securității naționale, ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și a libertăților cetățenilor; desfășurarea instrucției penale; prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. (2) Restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică. Măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății."

Legalitatea unor asemenea măsuri de restrângere a drepturilor și libertăților fundamentale a fost recunoscută și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (C.E.D.O.), prin jurisprudența în materie. Astfel, C.E.D.O. a reținut că „trebuie să admită că existența unor dispoziții legislative, care acordă puteri de supraveghere secretă a corespondenței, trimiterilor poștale și telecomunicațiilor, este necesară într-o societate democratică, pentru securitatea națională și/sau apărarea ordinii și pentru prevenirea infracțiunilor penale".

De altfel, art.8 paragraful 2 din Convenția Europeană privind Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, ratificată de România prin Legea nr.30/1994, admite o asemenea restrângere a dreptului la intimitate a vieții private și de familie, la inviolabilitatea domiciliului și a corespondenței, menționând că: „2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora".

Pârâtul a mai arătat că regula de drept material impune ca sarcina probei să aparțină celui ce face o propunere în fața judecății (art.1169 Cod civil). În acest sens, în mod constant instanța supremă a statuat că, la soluționarea unei acțiuni în justiție, instanța de judecată este obligată să urmărească dacă reclamantul folosește regulile obișnuite de probațiune și dacă face dovada pretențiilor sale, întrucât nicio cerere nu poate fi admisă dacă reclamantul nu probează dreptul ce pretinde (*Iudex secundum alegata et probata partium indicare debet*).

Potrivit altei soluții din practica judecătorească, „prejudiciul moral, constând în lezarea onoarei sau reputației unei persoane sau alte suferințe de ordin psihic, justifică acordarea unor compensații materiale, compensații care se stabilesc prin apreciere, dar nu printr-o apreciere de ordin general, ci avându-se în vedere criteriile rezultând din cazul concret supus judecății".

În drept, au fost invocate dispozițiile Legii nr.14/1992, Legii nr.51/1991, Legii nr.182/2002, dispozițiile Codului de procedură civilă, art.1189, art.1191-1198 Cod civil.

La termenul din 11.09.2006, tribunalul a unit cu fondul excepția lipsei calității procesuale pasive, în temeiul art.137 alin.2 Cod procedură civilă.

Au fost încuviințate și administrate, pentru reclamantii, proba cu înscrisuri, cu interogatoriul pârâtei și proba testimonială, fiind audiați martorii Roșu Dan și Ionescu Dan Nicolae, iar pentru pârât proba cu înscrisuri și cu interogatoriu reclamantilor.

Prin sentința civilă nr.709/11.05.2007, Tribunalul București - Secția a IV – a Civilă a respins excepția lipsei calității procesuale pasive, invocată de pârât, ca neîntemeiată, a admis în parte cererea formulată de reclamantul Patriciu Dan Costache în contradictoriu cu pârâtul Serviciul Român de Informații, a obligat pârâtul Serviciul Român de Informații să plătească reclamantului Patriciu Dan Costache suma de 50.000 lei (RON), cu titlu de daune morale, a respins restul pretențiilor reclamantului Patriciu Dan Costache, precum și cererea formulată de reclamanta S.C. Rompetrol S.A. în contradictoriu cu pârâtul Serviciul Român de Informații, ca neîntemeiate, a obligat pârâtul Serviciul Român de Informații să plătească reclamantului Patriciu Dan Costache suma de 2247,38 lei cheltuieli de judecată.

Examinând cu prioritate excepția lipsei calității procesuale pasive, invocată de pârât, tribunalul a apreciat că aceasta este neîntemeiată.

Astfel, prin invocarea de către reclamantii a săvârșirii de către pârât a unei fapte ilicite se justifică și legitimarea procesuală pasivă a acestuia, întrucât în raportul juridic dedus judecății pârâtul este titularul obligației.

Împrejurarea că pârâtul nu a săvârșit nicio faptă ilicită (față de reclamanta SC Rompetrol SA, astfel cum a pretins) nu poate conduce la o altă concluzie, problema inexistenței faptei ilicite ținând de temeinicia cererii reclamantilor și nu de corecta stabilire a cadrului procesual. Prin urmare, această apărare a fost analizată în cadrul verificării temeiniciei pretențiilor reclamantilor, după cum urmează:

Reclamantul Patriciu Dan Costache a pretins că pârâtul Serviciul Român de Informații a interceptat în mod nelegal convorbirile sale telefonice pe o perioadă îndelungată de timp, cauzându-i astfel un prejudiciu moral, astfel încât instanța este ținută a analiza întrunirea în cauză a condițiilor răspunderii civile delictuale potrivit art.998-999 Cod Civil, astfel cum au fost recunoscute în doctrina și în practica judiciară, și anume fapta ilicită, vinovăția, prejudiciul și legătura de cauzalitate.

În ceea ce privește actele materiale de interceptare a convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, tribunalul a reținut că în răspunsul la întrebarea nr.16 din interogatoriul administrat la propunerea reclamantilor (filele 59 verso și 60), pârâtul a arătat că această interceptare a început în anul 2003, mandatele fiind prelungite succesiv pe o perioadă de 1 ani și trei luni. Pentru verificarea existenței în deținerea sa a autorizațiilor de interceptare, pârâtul a răspuns (fila 174 verso) că mandatul a cărui solicitare se invocă nu este emis de S.R.I., ci de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, înscrisul nefiind declassificat sau desecretizat potrivit Legii nr.182/2002, astfel încât nu poate fi depus la dosar.

Pe de altă parte, la fila 224 în dosar reclamantii au depus procesul-verbal emis la data de 23.01.2006 în dosarul nr.111/D/P/2004, prin care se

certifică autenticitatea convorbirilor interceptate în baza mandatului nr.001045/29.07.2004, emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și prin care s-a autorizat interceptarea comunicațiilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache.

Prin urmare, împrejurarea interceptării comunicațiilor telefonice în perioada 2003-2004 a fost recunoscută de pârât, care a invocat ca temei mandatul emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și prelungit succesiv, precum și dispozițiile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

Tribunalul a mai reținut, cu privire la justificarea faptei pârâtului de interceptare a comunicațiilor telefonice, că acesta s-a apărat prin invocarea prevederilor art.53 din Constituția României și ale art.8 paragraful 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, susținând că fapta sa reprezintă o restrângere a dreptului reclamantului Patriciu Dan Costache la viață intimă și privată, justificată de aplicarea prevederilor art.3 lit.f din Legea nr.51/1991.

Prin urmare, instanța este ținută a analiza, pentru a putea aprecia asupra caracterului ilicit al faptei, dacă sunt întrunite cerințele art.53 alin.1 și 2 din Constituția României și ale paragrafului 2 din art.8 C.E.D.O., și anume dacă limitarea este prevăzută de lege, precum și dacă măsura era necesară într-o societate democratică pentru protejarea valorilor arătate în text, și anume securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

Dacă nu se pune probleme cu privire la necesitatea măsurii într-o societate democratică și nici cu privire la existența valorii protejate (siguranța națională, ocrotită și prin art.3 lit.f din Legea nr.51/1991, invocată de pârât, ce nu poate face obiectul cenzurii instanței civile, fiind astfel luată ca atare), nu același lucru se poate afirma despre prima condiție.

În ceea ce privește posibilitatea autorităților de a supraveghea în secret pe cetățenii săi, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat în mod constant că aceasta nu este acceptată decât ca o măsură strict necesară pentru apărarea instituțiilor democratice (Hotărârea Klass și alții contra Germaniei, Hotărârea Rotaru contra României) și numai în condițiile de excepție, deci restrictive ale paragrafului 2 al art.8 din Convenție.

Astfel, la analizarea condiției de a fi "prevăzută de lege", jurisprudența constantă a C.E.D.O. a considerat că aceasta nu se referă doar la existența în dreptul intern a prevederii legale care permite autorității luarea măsurii în discuție, ci și calitatea legii în cauză de a fi accesibilă și previzibilă (Hotărârea Amman contra Elveției, Hotărârea Rotaru contra României).

Accesibilitatea nu reprezintă o problemă în cauza de față, criteriul fiind îndeplinit prin publicarea sa în Monitorul Oficial nr.163/7.08.1991, astfel încât rămâne de analizat cerința previzibilității legii.

S-a apreciat, în acest sens, că dreptul intern trebuie să ofere o anumită protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de convenție, astfel încât legea în discuție trebuie să definească suficient de clar

limitele marjei de apreciere recunoscută autorității, dar și modalitățile de exercitare, pentru a oferi protecție adecvată împotriva arbitrarului (Hotărârea Amman contra Elveției).

Cu referire specială la Legea nr.51/1991, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut în Hotărârea pronunțată în cauza Dumitru Popescu contra României că acest act normativ nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție, întrucât nu prezintă garanțiile necesare prevenirii arbitrarului și abuzului de drept.

În acest sens, s-a reținut că interceptarea convorbirilor telefonice se face în temeiul acestei legi cu autorizarea procurorului (cum este cazul în speță, potrivit celor reținute mai sus), iar procurorul român nu îndeplinește cerința independenței față de executiv (Hotărârile Vasilescu și Pantea contra României), după cum în procedura reglementată de lege nu există niciun control a priori al autorizației emisă de procuror de către o autoritate independentă, mai ales că persoanele care fac obiectul unei interceptări nu sunt informate, în sistemul legii speciale.

De asemenea, s-a reținut că nu există niciun control a posteriori al temeiniciei interceptărilor convorbirilor telefonice de către o autoritate independentă și imparțială, de vreme ce posibilitatea reglementată de art.16 din lege de sesizare a comisiilor de apărare și de ordine publică din cadrul Parlamentului (acest control fiind apreciat ca pur teoretic și lipsit de sancțiune) nu suplinește absența totală a controlului asupra interceptărilor.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut și schimbarea legislativă intervenită în dispozițiile Codului de procedură penală prin Legile nr.281/2003 și nr.356/2006, dar a notat și poziția Curții Constituționale române exprimată în decizia pronunțată de aceasta la 16.01.2007, în sensul că măsurile de supraveghere în cazurile reglementate de Legea nr.51/1991 rămân supuse procedurii cuprinse în art.13 din legea specială, care nu au fost abrogate implicit și nici modificate. În consecința acestor argumente (și a altora, specifice pricinii, dar nerelevante în speță), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că legea în discuție nu prezintă un grad minimal de protecție contra arbitrarului, încălcând astfel art.8 din Convenție.

Tribunalul a reținut dispozițiile art.20 din Constituția României, în temeiul cărora jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului are o aplicare directă în dreptul intern, chiar Curtea Constituțională precizând că „interpretarea instanței de contencios european, în virtutea principiului subsidiarității, se impune și față de instanța de contencios constituțional național” (Decizia nr.91 din 15 iulie 1994 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial nr.14 din 25 ianuarie 1994).

Prin urmare, în considerarea aderării României la Convenția Europeană a Drepturilor Omului prin Legea nr.30/18.06.1994, interpretarea Curții Europene a Drepturilor Omului reținută mai sus este obligatorie pentru instanța națională, în detrimentul legii interne, astfel încât se consideră că apărarea pârâtului în sensul că măsura era justificată de legea internă nu poate fi reținută.

Acesta este motivul pentru care tribunalul a apreciat că fapta pârâtului îmbracă un caracter ilicit în sensul invocat de Patriciu Dan Costache, fiind totodată săvârșită cu vinovăție, care nu poate fi exclusă prin simpla invocare a legii ca temei al interceptării comunicațiilor reclamantului.

A fost reținută existența prejudiciului moral pretins, ce rezultă chiar din încălcarea dreptului la viață intimă și privată protejat de art.8 din Convenție, dar și legătura directă de cauzalitate dintre fapta ilicită a pârâtului și prejudiciul suferit de reclamant.

Prin urmare, în aceste limite cererea de chemare în judecată a fost admisă în parte, tribunalul apreciind că o reparație echitabilă a prejudiciului suferit se va realiza prin obligarea pârâtului la plata sumei de 50.000 lei, cu titlu de daune morale.

În ceea ce privește cererea reclamantei SC Rompetrol SA, tribunalul a reținut că niciun mijloc de dovadă nu a fost administrat pentru a face credibilă fapta pârâtului de a accesa neautorizat sistemul informatic al acestei reclamante.

Astfel, pârâtul nu a recunoscut o asemenea faptă, iar ea nu a rezultat din înscrisurile depuse la dosar de reclamantă.

Adresa nr.4463/C/28.11.2005, emisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (fila 76), nu poate fi considerată o dovadă în acest sens, întrucât atestă numai o solicitare adresată Serviciului Român de Informații de instituția menționată pentru identificarea serverului central, această împrejurare nefiind de natură a da naștere unei prezumții că o accesare a sistemului informatic s-a produs ulterior.

Prin urmare, nefiind dovedită fapta ilicită a pârâtului, tribunalul a considerat inutilă examinarea celorlalte condiții ale răspunderii civile delictuale, sub acest aspect cererea fiind respinsă, ca neîntemeiată.

Tribunalul a obligat pârâtul la plata către reclamantul Patriciu Dan Costache a sumei de 2247,38 lei cheltuieli de judecată, reprezentând taxa de timbru și timbrul judiciar aferent pretențiilor admise.

Nu a fost inclusă în aceste cheltuieli și suma achitată cu titlu de onorariu avocațial, reținându-se din dovezile depuse la dosar (filele 270-285) că această cheltuială a fost realizată de reclamanta SC Rompetrol SA, ce a achitat onorariul avocaților care au reprezentat părțile, iar această din urmă reclamantă a căzut în pretenții.

Împotriva acestei sentințe, în termen legal, au declarat apel, atât reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C. Rompetrol S.A., cât și pârâtul Serviciul Român de Informații.

În motivarea apelului, reclamantul Patriciu Dan Costache a arătat că hotărârea atacată - în ceea ce privește cuantumul despăgubirilor - a fost dată cu nesocotirea criteriilor statuate de doctrină în materia acordării daunelor morale. În concret, despăgubirea acordată nu se circumscrie scopului sancțiunii delictual civile, respectiv împiedicarea realizării, continuării sau repetării faptelor dăunătoare cauzatoare de prejudicii.

În speță, stabilirea cuantumului daunelor morale trebuie să se întemeieze, în mod obligatoriu, pe gravitatea faptei, constând în încălcarea unor drepturi subiective civile garantate de Constituție; încălcarea acestora de către chiar instituțiile publice menite să asigure ordinea de drept trebuie să reprezinte un criteriu ce urmează a fi analizat de către instanța de judecată la stabilirea valorii daunelor morale.

Apelanta-reclamantă S.C. Rompetrol S.A. a precizat că probatoriul administrat în fond nu a fost analizat și interpretat corect de către prima instanță.

În concret, pârâtul nu a susținut că nu a dat curs solicitării formulată în mod oficial de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și nici nu a negat, prin răspunsurile la interogatoriu, derularea unor activități de accesare a sistemului informatic al S.C. Rompetrol S.A., în fapt, refuzând să răspundă la întrebările ce i-au fost adresate. Această atitudine este în concordanță cu conținutul adresei nr.4463/C/28.11.2005 emisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, care atestă solicitarea de a se identifica și accesa serverul central al S.C. Rompetrol S.A..

În aceste condiții, fapta ilicită a pârâtului constă în interceptarea nelegală a convorbirilor telefonice și în accesarea neautorizată a sistemului informatic al companiei private apelante, probată prin răspunsurile date la întrebările nr.20, 22, 24 și 25 din interogatoriu, dar și la întrebarea nr.8, când Serviciul Român de Informații a recunoscut că a informat instituții ale statului cu privire la „implicarea unor persoane, angajați sau manageri ai S.C. Rompetrol S.A. în activități de natură să constituie amenințări la siguranța națională a României”.

Apelanta a mai arătat că refuzul constant al pârâtului de a da răspunsuri exacte la întrebările din interogatoriu s-a concretizat în citarea acestuia, în condițiile art.171 Cod procedură civilă, singurul demers ulterior al acestei instituții fiind depunerea unor note scrise, prin care se afirmă că „Serviciul Român de Informații nu a solicitat și nu a pus în executare, niciun mandat cu privire la societatea reclamantă, cu atât mai puțin unul referitor la accesul la sistemele informatice ale acesteia ...”. Lipsa unui răspuns pozitiv sau negativ, cu toate demersurile anterior făcute de reclamanta S.C. Rompetrol S.A. și instanță, la întrebarea ce viza accesarea sistemului informatic, atrage aplicarea prevederilor art.225 Cod procedură civilă, reprezentând o mărturisire sau un început de dovadă scrisă.

Așadar, întrucât pârâtul nu a învederat existența unei situații de refuz la solicitarea oficială adresată de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, pe care instanța de fond să se întemeieze, singura soluție corectă pentru dezlegarea pricinii, în sensul probării faptei ilicite, impunea luarea sancțiunii prevăzută de art.225 Cod procedură civilă.

Cât privește interceptarea convorbirilor telefonice purtate din rețeaua de telefonie, apelanta a invocat existența la dosarul cauzei a contractului de asistență juridică din 10.11.2003, încheiat între Emilia Ciucan și S.C. Rompetrol S.A. și nota de redare a interceptării convorbirilor telefonice

nr.339582, care atestă în mod indubitabil interceptarea de către Serviciul Român de Informații a convorbirilor telefonice purtate din rețeaua de telefonie a societății reclamante.

De altfel, în mod direct pârâtul recunoaște că a interceptat convorbirile telefonice purtate din rețeaua de telefonie în cauză, astfel încât, întrucât prima instanță a statuat că interceptarea convorbirilor telefonice s-a făcut cu încălcarea legislației în vigoare, trebuia să conchidă nu numai că fapta de interceptare ilegală constituie un delict, ci și să admită, prin soluția pronunțată, împrejurarea că atât timp cât s-a probat interceptarea unor convorbiri telefonice purtate în legătură cu activitățile economice și comerciale ale reclamantei persoană juridică, prejudiciul cauzat se localizează și în patrimoniul acestei reclamante.

În motivarea apelului, apelantul Serviciul Român de Informații a arătat că admiterea acțiunii reclamantului Patriciu Dan Costache este lipsită de temei legal și pronunțată cu aplicarea greșită a legii. Existența cumulativă a condițiilor răspunderii civile delictuale, deduse din interpretarea dispozițiilor art.998-999 Cod civil, ar fi trebuit, în mod necesar, să facă obiectul cercetării judecătorești, fapt omis, în mod nepermis, de instanța de fond.

Apelantul-pârât a susținut, referitor la faptul că prima instanță a reținut îndeplinirea cerințelor necesare angajării răspunderii civile delictuale, următoarele critici:

1. Existența vinovăției, ca element al răspunderii civile delictuale.

Tribunalul se rezumă a afirma, cu încălcarea prevederilor art.261 alin.1 pct.5 Cod procedură civilă, că fapta reclamată îmbracă un caracter ilicit, „fiind săvârșită totodată cu vinovăție”, fără a justifica argumentele de fapt și de drept care au format convingerea instanței.

Obligația de reparare a prejudiciului cauzat altuia, prin orice faptă ilicită a omului, este condiționată de caracterizarea faptei ca fiind rezultatul unei greșeli (art.998 Cod civil). Astfel, vinovăția reprezintă atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau, mai exact, la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia, față de faptă și urmările acesteia.

Răspunderea presupune, așadar, săvârșirea faptei ilicite cu vinovăție. Lipsa vinovăției înlătură răspunderea, chiar dacă fapta a fost săvârșită și prin ea a fost cauzat un prejudiciu.

În speță, activitatea desfășurată de Serviciul Român de Informații, prin care, temporar, a fost restrâns exercițiul unor drepturi subiective aparținând reclamantului Patriciu Dan Costache, s-a desfășurat în limitele strict și limitativ prevăzute de lege, fapt necontestat de altfel de instanța de fond. În aceste condiții, nu se poate reține că prin exercitarea unei obligații la care era îndatorat, conform legii, în limitele prevăzute de acesta, Serviciul Român de Informații a săvârșit o faptă culpabilă.

Pe de altă parte, în motivarea sentinței apelate, se apreciază că aplicabilitatea normelor interne în materia efectuării unor acte care implică restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi fundamentale este

înlăturată pe motiv de „calitate a legii”, respectiv pentru faptul că în Hotărârea Dumitru Popescu contra României, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, s-a reținut că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate impuse de art.8 paragraful 2 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

În opinia apelantului-pârât, neîndeplinirea acestor criterii de către un act normativ care, până la acel moment nu a fost abrogat, modificat sau completat, nu reprezintă o atitudine subiectivă sau obiectivă culpabilă imputabilă Serviciului Român de Informații.

În aceste condiții, pentru următoarele considerente, lipsa vinovăției ca element al răspunderii civile delictuale poate fi constatată:

- dreptul de inițiativă legislativă este strict reglementat de art.74 din Constituția României, iar Serviciul Român de Informații, în calitate de organ administrativ autonom, nu intră în sfera subiectelor de sezină.

- contrarietatea directă a unei legi cu un tratat internațional în materia drepturilor omului la care România este parte (în temeiul art.20 alin.2 din Constituție) este o problemă de constituționalitate, de competența Curții Constituționale.

Legea nr.51/1991 a făcut obiectul controlului de constituționalitate al Curții Constituționale, care s-a pronunțat prin numeroase decizii asupra conformității acestui act cu legea fundamentală a țării și, implicit, cu actele internaționale în materia drepturilor omului la care România este parte.

În aceste condiții, în modalitatea în care este reglementat contenciosul constituțional, ca singura cale de cenzură a conformității legii cu normele europene în această materie, raportat la procedura de obținere și eliberare a mandatului în temeiul Legii nr.51/1991 și, ulterior, Legii nr.535/2004, Serviciul Român de Informații nu avea niciun instrument legal de a invoca excepția de neconstituționalitate.

O eventuală înlăturare a normelor incriminate de la aplicarea de către o instanță de drept comun are efecte doar între părțile în litigiu, iar, din această perspectivă, nu se poate reține existența vinovăției cât timp la data săvârșirii presupusei „fapte ilicite” aceste norme nu erau înlăturate de la aplicare de o instanță judecătorească.

- dată fiind valoarea de sursă de drept a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, O.G. nr.94/1999, în nota de fundamentare, prevede adaptarea legislației naționale la evoluțiile jurisprudențiale generale, atribuție ce revine Agentului Guvernamental pentru Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

- în îndeplinirea atribuțiilor sale și, în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare la acea dată (2003), Serviciul Român de Informații a procedat la restrângerea temporară a exercițiului unor drepturi aparținând reclamantului Patriciu Dan Costache, în baza unei autorizații emise de un procuror anume desemnat al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție; în acest sens, mandatul dat instituției pârâte, în baza căruia s-a acționat, a făcut

obiectul unei cenzuri de legalitate prin raportare la legislația în materia drepturilor omului.

- legalitatea măsurii a fost analizată și de Înalta Curte de Casație și Justiție, prin încheiere, într-un dosar al acestei instanțe.

- conform principiului *actori incumbit probatio*, vinovăția Serviciului Român de Informații nu a fost dovedită nici de reclamant, nici de instanță, care nu a înțeles să explice criteriile obiective ce au stat la baza formării convingerii acesteia - că atitudinea subiectivă a pârâtului a fost una culpabilă. Cel mult, instanța putea constata, cât timp Serviciul Român de Informații avea obligația de a aplica și veghea la respectarea întocmai a legii, că în speță operează o răspundere obiectivă a statului pentru actele sale normative, răspundere care se întemeiază pe ideea de garanție și risc al activității.

- Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații a confirmat că instituția apelantă a acționat în limitele și condițiile legii când a interceptat convorbirile telefonice, având la bază acte emise de Parchet.

- legalitatea unor măsuri de restrângere a drepturilor și libertăților fundamentale a fost recunoscută și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin jurisprudența în materie.

2. Fapta ilicită prin care s-au încălcat normele dreptului obiectiv, cauzându-se un prejudiciu altei persoane.

În susținerea cererii de chemare în judecată, reclamantii au arătat că fapta desfășurată de Serviciul Român de Informații constă în ascultarea convorbirilor telefonice purtate de aceștia, care a fost efectuată „în lipsa oricăror amenințări la adresa siguranței naționale care să le fie imputabilă” și, ca atare, desfășurarea acestor operațiuni „în mod secret și pe o perioadă lungă de timp” este ilicită.

În opinia apelantului pârât Serviciul Român de Informații, perioada în care s-a realizat interceptarea convorbirilor telefonice față de reclamantul Patriciu Dan Costache, așadar perioada în care exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestui reclamant a fost restrânsă în scopul culegerii de informații privind securitatea națională, conform declarațiilor aflate la dosar, confirmate de către Comisia comună permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului Român de Informații, cât și de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost scurtă – de un an și trei luni, începând cu 2003.

Baza legală a solicitării mandatului în condițiile Legii privind siguranța națională a României a constituit-o prevederile art.3 lit.f din acest act normativ.

În acest sens, prin raportare la dispozițiile art.2 din Legea nr.14/1992, art.2 și 11 din Legea nr.51/1991, activitatea principală a Serviciului Român de Informații este aceea de a preveni și înlătura săvârșirea unor fapte de natură a constitui amenințări la adresa securității naționale, printre mijloacele

specifice de acțiune fiind și informarea organelor abilitate pentru a dispune măsurile impuse de lege. În îndeplinirea acestor atribuții, Serviciul Român de Informații a informat organele cu competențe în domeniu. Mai mult, au fost informate organele de urmărire penală, drept pentru care datele obținute de această instituție, ca urmare a obținerii autorizării efectuării unor acte în scopul culegerii de informații, au fost transmise Direcției de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și sunt folosite ca mijloace de probă în cursul urmăririi penale, în dosarul în care ulterior s-a dispus trimiterea în judecată a reclamantului Patriciu Dan Costache.

Apelantul – pârât Serviciul Român de Informații a precizat că obiectul acțiunii, astfel cum a fost formulat de reclamant, nu a vizat niciodată legalitatea mandatelor emise în conformitate cu dispozițiile legale de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În măsura în care, totuși, se încearcă, pe această cale, desființarea unor acte emise de un organ judiciar, solicitarea excede competențelor instanței investite cu judecarea litigiului. În acest sens, art.13 alin.6 din Legea nr.51/1991 statuează procedura de urmat, în situația în care o persoană dorește să conteste legalitatea unui astfel de act. În calitatea sa de inculpat într-un dosar penal, reclamantul Patriciu Dan Costache putea ataca măsurile respective și în baza dispozițiilor art.278 Cod procedură civilă. De asemenea, el putea urma și procedura instituită de art.16 alin.3 din Legea nr.51/1991.

Apelantul – pârât Serviciul Român de Informații a mai arătat, în susținerea legalității acțiunilor întreprinse referitoare la reclamantul Patriciu Dan Costache, că legislația în materie nu prevede o perioadă maximă pentru care mandatul poate fi solicitat; durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni, dar, în cazuri întemeiate, poate fi prelungit, fiecare prelungire neputând depăși 3 luni.

Emiterea de către procuror a mandatului în perioada 2003 – 2004, încriminată de reclamant, este legală, întrucât restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți pentru apărarea securității naționale, respectiv a siguranței naționale a fost reglementată complet și expres prin dispozițiile art.13 – 15 din Legea nr.51/1991.

Modificarea adusă procedurii în această materie s-a făcut prin Legea nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului, în cuprinsul căreia, prin art.20-22, legiuitorul a reglementat metodologia de solicitare și de eliberare de către judecătorii anume desemnați de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție a autorizării efectuării unor acte și în cazul amenințărilor la adresa securității naționale, prevăzute de art.3 din Legea nr.51/1991, iar nu prin dispozițiile Legii nr.281/2003, ce privesc - direct sau indirect - sfera puterii judecătorești, îndeosebi problemele referitoare la cercetarea penală, urmărirea și judecarea infrațiunilor, fără legătură cu activitatea organelor de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale.

În aceste condiții, interpretarea potrivit căreia mandatul solicitat în baza Legii nr.51/1991 pentru interceptările și înregistrările audio sau video ar fi

trebuie să urmeze regimul juridic prevăzut de Codul de procedură penală, iar dispozițiile corespunzătoare din art.13–15 din aceeași lege să fie considerate abrogate, este eronată.

Mai mult, emiterea mandatului de către procuror, în condițiile Legii nr.51/1991, în perioada 2003 – 2004, este legală, întrucât în exercitarea atribuțiilor sale procurorul este garantul aplicării corecte a legii.

Un alt motiv de critică al sentinței apelate, în ceea ce privește motivarea faptei ilicite reținută de Tribunalul București, este faptul că ea se bazează exclusiv pe Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului Dumitru Popescu contra României.

Prin normele sale, Convenția Europeană a Drepturilor Omului stabilește că hotărârile Curții sunt definitive și că Înaltele Părți Contractante se angajează să se conformeze acestora în orice litigiu în care ele sunt părți. Aceasta nu înseamnă însă că deciziile Curții devin în mod formal precedent, atrăgând obligativitatea juridică pentru statele părți, în general. Numai jurisprudența Curții poate fi luată în considerare la stabilirea conținutului legii, nu și în cauza pendinte, cu atât mai mult cu cât faptele imputate apelantului – pârât Serviciul Român de Informații au fost săvârșite anterior pronunțării hotărârii menționate.

Un alt argument pentru nereținerea faptei ilicite este acela conform căruia, deși fapta săvârșită provoacă un prejudiciu altei persoane, răspunderea nu este angajată, întrucât caracterul ilicit al faptei este înlăturat. Printre cauzele care înlătură acest caracter ilicit este și cea ce vizează îndeplinirea unei activități impuse sau permise de lege ori a ordinului superiorului. Așadar, pentru ca fapta cauzatoare de prejudicii să fie dezvelită de caracterul său ilicit, trebuie ca activitatea efectuată nu numai să fie permisă de lege, ci să se desfășoare în conformitate cu prevederile legale. Or, în speță, nu a fost reținută de instanța de judecată vreo încălcare a legii cadru în materie de către Serviciul Român de Informații.

3. Dovedirea existenței unui prejudiciu.

Instanța de fond, în opinia apelantului – pârât Serviciul Român de Informații, nu a argumentat în fapt și în drept îndeplinirea acestei condiții a răspunderii civile delictuale, rezumându-se să constate că pretențiile reclamantului Patriciu Dan Costache sunt întemeiate în parte.

S-au avut în vedere, ca probe, nota de redare nr.339582 a interceptării convorbirilor telefonice purtate de Patriciu Dan Costache și Emilia Ciucan, originalul ziarului în care au fost publicate anumite note de redare ale convorbirilor telefonice purtate de Patriciu Dan Costache, două contracte încheiate între S.C. Rompetrol S.A. și operatorul de telefonie mobilă cu privire la numerele de telefon ce apar în notele de redare, precum și un înscris cuprinzând o sinteză a călătoriilor efectuate în străinătate, fără a se preciza expres de către cine.

Cât privește aceste înscrisuri, apelantul – pârât Serviciul Român de Informații a arătat că nu rezultă din cuprinsul primului act calitatea de avocat a doamnei Emilia Ciucan, care să reprezinte, la momentul interceptării

convorbirilor telefonice, pe reclamantul Patriciu Dan Costache, că nu această instituție a furnizat presei datele publicate, notele telefonice nemaifiind în posesia sa la momentul publicării, că Legea nr.51/1991 prevede, în vederea realizării scopului său, precizarea identității persoanei ale cărei comunicații trebuie interceptate, dacă este cunoscută și că din adresa nr.23644/05.03.2007 emisă de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, depusă în probațiune de pârât, rezultă cu totul alte date decât cele înscrise în ultimul act prezentat, cu referire la persoana reclamantului Patriciu Dan Costache.

Apelantul – pârât a susținut că nu pot fi reținute, drept concludente și pertinente, nici depozițiile martorilor audiați, cât timp, pe de o parte, interceptarea convorbirilor telefonice a vizat doar persoana fizică, respectiv pe Patriciu Dan Costache, iar nu comunicațiile telefonice ale S.C. Rompetrol S.A., iar, pe de altă parte, niciunul din partenerii de afaceri nu a afirmat, telefonic, în mod expres, că nu doresc să mai stabilească detalii de afaceri cu reprezentanții societății reclamante.

Prin întâmpinare, reclamantul Patriciu Dan Costache a solicitat respingerea apelului declarat de Serviciul Român de Informații.

În esență, reclamantul a susținut că cererea de apel formulată de pârât nu este scutită de plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar, iar, pe fond, a arătat că motivele invocate nu conțin o veritabilă critică la sentința pronunțată, ci referiri generale cu privire la interpretarea Legii nr.51/1991, precum și la prevederile O.G. nr.94/1999.

În ședința publică din 30.10.2007, Curtea a stabilit taxa judiciară de timbru aferentă cererilor de apel formulate atât de reclamant, cât și de pârât, cerință satisfăcută ulterior de părți prin plata sumelor fixate în raport de criticile formulate.

În apel, s-a administrat proba cu înscrisuri, Curtea dispunând, din oficiu, și efectuarea unei adrese privind înfățișarea mandatului de interceptare a convorbirilor telefonice nr.001045/29.07.2004, emis de Direcția de Investigare a Infrațiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (D.I.I.C.O.T), precum și în legătură cu existența altor mandate sau prelungiri de mandate pentru autorizarea interceptării de către Serviciul Român de Informații a convorbirilor reclamantului Patriciu Dan Costache în perioada 1994 – 2005, respectiv pentru autorizarea accesării sistemului informatic al reclamantei S.C. Rompetrol S.A. în perioada 2003 – 2005, în cazul existenței unor astfel de înscrisuri.

Având în vedere conținutul înscrisurilor înaintate – documente ce conțin informații clasificate, s-a procedat la desemnarea în completul de judecată a unor judecători care dețin certificate O.R.N.I.S..

Excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.2 alin.2, art.7, art.25 alin.1 și art.34 lit.j din Legea nr.182/2002, precum și a dispozițiilor art.3 și 13 din Legea nr.51/1991 a fost respinsă prin Decizia nr.1120/2008 pronunțată de Curtea Constituțională.

Examinând sentința apelată prin prisma motivelor de apel formulate, care fixează limitele devoluțiunii în cauză, conform art.295 Cod procedură civilă, Curtea apreciază, în majoritate, că apelurile exercitate de reclamantii Patriciu Dan Costache și S.C.Rompetrol S.A., cât și de pârâțul Serviciul Român de Informații, sunt nefondate, pentru următoarele considerente:

Cât privește **apelul exercitat de reclamantul Patriciu Dan Costache**, Curtea reține că daunele morale constau în atingerea adusă valorilor care definesc personalitatea umană, valori care se referă la existența fizică a omului, la sănătatea și integritatea corporală, la cinste, demnitate, onoare, prestigiu profesional și alte valori similare.

Întrucât în speță s-a invocat de către apelant încălcarea dreptului la viața privată, trebuie avut în vedere că în sprijinul efortului de a defini noțiunea de „viață privată” a venit jurisprudența, aceasta statuând că apărarea vieții private face parte din protecția drepturilor personalității, că viața privată aparține patrimoniului moral al fiecărei persoane fizice, constituind, ca și propria imagine, prelungirea personalității acesteia, iar că acțiunile în justiție având ca obiect protecția vieții private se întemeiază, după caz, fie pe existența așa-zisului „drept la secret”, fie pe ideea protejării unui drept lezat.

În speță, prima instanță a reținut în mod corect că fapta Serviciului Român de Informații, constând în ascultarea convorbirilor telefonice purtate de la posturi telefonice private sau afectate vieții private a apelantului Patriciu Dan Costache, dar și ascultarea convorbirilor telefonice purtate de acest reclamant prin intermediul posturilor telefonice din rețeaua companiei private SC Rompetrol SA, săvârșită cu încălcarea art.3 din Legea nr.51/1991, constituie o imixtiune gravă în viața privată a persoanei, încalcă secretul corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare și lezează drepturile subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României, consacrate, de asemenea, și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Tribunalul a apreciat că fapta pârâțului Serviciul Român de Informații îmbracă un caracter ilicit, în sensul celui invocat de Patriciu Dan Costache, fiind săvârșită cu vinovăție, care nu poate fi exclusă prin simpla invocare a legii ca temei al interceptării comunicațiilor reclamantului.

Prejudiciul moral, ce rezultă chiar din încălcarea dreptului la viața intimă și privată, protejat de art.8 din Convenție, a fost cuantificat de prima instanță la valoarea de 50.000 lei, considerată o sumă ce reprezintă o reparație echitabilă pentru daunele suferite.

În aceste condiții, în lipsa unor criterii legale de determinare a daunelor morale, Curtea apreciază că prejudiciul moral a fost acoperit prin acordarea acestei sume către reclamantul Patriciu Dan Costache.

Stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu nepatrimonial include o doză de aproximare, iar Curtea, reevaluând situația de fapt și de drept, precum și criticile apelantului, are în vedere – menținând soluția primei instanțe sub acest aspect – consecințele negative suferite de reclamant pe plan personal și profesional, importanța valorilor morale lezate

și, mai ales, măsura în care au fost lezate aceste valori și intensitatea redusă cu care au fost percepute consecințele vătămării de către reclamant.

Pe de altă parte, potrivit art.1169 Cod civil, orice pretenție dedusă judecării în instanță trebuie dovedită și, pe cale de consecință, și prejudiciul moral invocat de reclamant. Chiar dacă prin motivele de apel acesta a arătat că stabilirea cuantumului daunelor morale trebuie să se întemeieze, în mod obligatoriu, pe gravitatea faptei reținute, nu se poate urmări doar acest criteriu; în plus, vătămarea invocată de apelant ar fi putut constitui, conform răspunsului la interogatoriu (fila 78 verso dosar fond) un prejudiciu material, ce putea fi stabilit prin probe materiale.

De altfel, dacă aveam în vedere chiar jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, hotărârea de constatare judiciară a violării unui drept al omului, în speță dreptul la viața privată, constituie, în sine, o satisfacție suficientă pentru prejudiciul moral încercat de cel vătămat.

Curtea reține și faptul că, spre deosebire de celelalte despăgubiri civile, care presupun un suport probator corespunzător, în privința daunelor morale nu se poate apela la probe materiale (împrejurare necontestată de reclamant, dovadă în acest sens fiind chiar modalitatea de redactare a motivelor de apel), judecătorul fiind singurul care, în raport de consecințele, pe orice plan, suferite de parte, trebuie să aprecieze o anumită sumă globală care să compenseze prejudiciul moral cauzat, fără ca prin aceasta să se încerce o reparare cu mult peste vătămarea produsă, determinând, în persoana apelantului, o îmbogățire fără justă cauză.

Referitor la **apelul declarat de apelanta – reclamantă SC Rompetrol SA**, Curtea constată că prima instanță, analizând probele, a stabilit în mod corect situația de fapt și de drept.

Din probele administrate (atât cele din dosar, cât și cele cu conținut clasificat, aflate sub incidența Legii nr.182/2002) nu rezultă că pârâțul a derulat activități de accesare a sistemului informatic al societății reclamante. Împrejurarea că din conținutul adresei nr.4463/C/28.11.2005 emisă de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție reiese că se solicită date de identificare a serverului central al SC Rompetrol SA nu este de natură, prin ea însăși, să probeze susținerile apelantei. Acest fapt este dovedit și de „nota” depusă în apel (fila 41) – document declasificat, înscris care nu face vorbire de efectuarea unor interceptări telefonice ori accesări de server, ci doar de localizarea acestuia. De altfel, chiar și la interogatoriu, pârâțul Serviciul Român de Informații a recunoscut că doar drepturile constituționale ale reclamantului Patriciu Dan Costache au făcut obiectul unor restrângeri pentru o perioadă de 1 an și 3 luni, precum și faptul că a informat instituții ale statului cu privire la „implicarea unor persoane, angajați sau manageri ai SC Rompetrol SA în activități de natură să constituie amenințări la siguranța națională a României”, făcând astfel trimitere la persoane fizice, iar nu juridice. Acest răspuns la interogatoriu, la întrebările arătate de apelantă, chiar dacă este negativ, necoroborat cu alte probe, nu implica, ca măsură, luarea sancțiunii impusă de art.225 Cod procedură civilă.

De altfel, din interpretarea sistematică a dispozițiilor legale în materie, rezultă că nu se poate solicita sau obține un mandat referitor la accesul sistemelor informatice ale unei persoane juridice cât timp nu este instituit, în dreptul penal român, principiul răspunderii penale a persoanei juridice.

Pe de altă parte, răspunderea pentru faptă proprie a persoanei juridice poate fi angajată ori de câte ori organele acesteia, cu prilejul executării funcției ce le revine, vor fi săvârșit o faptă ilicită cauzatoare de prejudicii. Or, în speță, reclamanta SC Rompetrol SA nu a administrat probe din care să rezulte existența tuturor elementelor pentru dovedirea cererii sale, fundamentată pe dispozițiile art.998 – 999 Cod civil. Operațiunea de interceptare a unor convorbiri telefonice de la posturile telefonice achiziționate pe numele reclamantei SC Rompetrol SA, cum rezultă din nota de redare nr.339582, nu trebuie confundată cu cea de accesare a serverului central al societății în cauză, care presupune cu totul alte aplicații tehnice.

În plus, ceea ce Serviciul Român de Informații a urmărit a fost să stabilească existența unor amenințări la adresa siguranței naționale, în contextul Legii nr.51/1991 și Legii nr.14/1992, cu referire la persoana reclamantului Patriciu Dan Costache, acest demers presupunând culegerea, verificarea și valorificarea oricăror informații necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale.

Cum apelanta – reclamantă nu a probat interceptarea unor convorbiri telefonice purtate în legătură cu activitățile sale economice și comerciale, prejudiciul cauzat nu se poate localiza în patrimoniul acesteia și pentru considerentele expuse anterior.

Apelul pârâtului Serviciul Român de Informații pornește de la premisa că hotărârea apelată este lipsită de temei legal și pronunțată cu aplicarea greșită a legii, în considerarea faptului că prima instanță nu a cercetat existența cumulativă a condițiilor răspunderii civile delictuale, deduse din interpretarea dispozițiilor art.998 – 999 Cod civil.

Contrar celor susținute de Serviciul Român de Informații, hotărârea instanței de fond este motivată în fapt și în drept, nefiind incidente dispozițiile art.261 pct.5 Cod procedură civilă, iar eventualele lacune ori inadvertențe ale motivării, sesizate de Curte, pot fi suplinite sau remediate prin motivarea instanței de apel (ce analizează o cale devolutivă de atac), așa încât nu se impune ca pricina să fie trimisă spre rejudecare, conform art.297 Cod procedură civilă, către Tribunalul București.

Analizând existența vinovăției, ca element al răspunderii civile delictuale, dar și fapta ilicită cauzatoare de prejudicii săvârșită de apelantul - pârât Serviciul Român de Informații, Curtea constată următoarele:

Vinovăția exprimă atitudinea subiectivă a celui ce a săvârșit fapta ilicită, față de această faptă; exprimă, cu alte cuvinte, imputabilitatea acelei fapte.

În speță, trebuie determinată, astfel cum susține și apelantul – pârât, atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite

sau, mai exact, la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia față de fapta și urmările sale.

Răspunderea civilă delictuală presupune, așadar, săvârșirea faptei ilicite cu vinovăție.

În concret, reclamantii au pretins că pârâtul Serviciul Român de Informații a interceptat nelegal convorbirile lor telefonice pe o durată îndelungată de timp, cauzându-le un prejudiciu moral. În speță, pârâtul a recunoscut că a efectuat acte materiale de interceptare a convorbirilor telefonice pentru reclamantul Patriciu Dan Costache începând cu anul 2003, pentru o perioadă de 1 an și 3 luni. Mandatele de interceptare a convorbirilor telefonice au fost emise de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la cererea Serviciului Român de Informații, în condițiile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României.

Reclamantii au susținut că fapta Serviciului Român de Informații, constând în ascultarea convorbirilor telefonice purtate, pe de o parte, de la posturi private sau afectate vieții private și, pe de altă parte, ascultarea convorbirilor telefonice purtate în rețeaua de comunicații a companiei private reclamante, săvârșită cu încălcarea art.3 din Legea nr.51/1991, constituie o imixtiune gravă în viața privată a persoanei, încalcă secretul corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare și lezează drepturile subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României.

Pârâtul Serviciul Român de Informații s-a apărat prin invocarea prevederilor art.53 din Constituția României și ale art.8 paragraful 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, susținând că fapta sa reprezintă o restrângere a dreptului reclamantului Patriciu Dan Costache la viața intimă și privată, justificată de aplicarea prevederilor art.3 lit.f din Legea nr.51/1991.

Articolul 8 al Convenției Europene a Drepturilor Omului – intitulat „Dreptul la respectarea vieții private și de familie” – prevede, în alineatul 1, că „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și corespondenței sale”. Conform alineatului 2 „Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, era necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora”.

În raport de dispozițiile legale invocate, dacă, în speță, nu se pune problema cu privire la necesitatea măsurii restrângerii acestor drepturi într-o societate democratică și nici cu privire la existența valorii protejate (siguranța națională, ocrotită și prin art.3 lit.f din Legea nr.51/1991), trebuie a se stabili dacă această limitare adusă unui drept fundamental este în acord cu normele europene.

Legislația română în materia siguranței naționale a României, care nu suferise modificări până la apariția Legii nr.535/2004 privind prevenirea și combaterea terorismului (cu referire expresă la dispozițiile art.13 din Legea

nr.51/1991) contravine Convenției Europene a Drepturilor Omului în ce privește respectarea secretului corespondenței (în care se includ și convorbirile telefonice), nefiind de natură a oferi garanții suficiente împotriva oricărei ingerințe arbitrare a puterii publice în exercitarea acestui drept.

Astfel, legea în cauză aduce restricții secretului comunicațiilor, permite o supraveghere secretă, fără obligația de a informa pe cel interesat. În afară de aceasta, legislația exclude exercitarea controlului asupra mandatelor emise de procuror și nu oferă garanții prevenirii arbitrariului și abuzului de drept.

Sub pretextul existenței unei amenințări la adresa siguranței naționale, au fost înregistrate convorbirile telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache pentru o perioadă extrem de lungă (1 an și 3 luni), pentru ca ulterior datele obținute să fie folosite împotriva sa în procese penale ce au exclusiv ca obiect săvârșirea unor infracțiuni de drept comun, fără ca vreo instanță de judecată să poată cenzura legalitatea administrării unor asemenea mijloace de probă.

Astfel, ca urmare a ascultărilor telefonice ilegal efectuate de către instituția publică în cauză, Serviciul Român de Informații a obținut și a deținut informații cu privire la viața privată a reclamantului Patriciu Dan Costache, date cu privire la activități de natură politică, profesională sau de afaceri, nicidecum, până la momentul formulării prezentei acțiuni, cu referire la siguranța națională a României.

Măsura luată de Serviciul Român de Informații, și anume interceptarea convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache, în condițiile în care existau indicii în acest sens, trebuia să fie justificată/probată ulterior prin obținerea unor date care să vizeze atingerea adusă siguranței naționale a României, iar nu să fie adoptată pentru o perioadă lungă de timp, în încercarea de se realiza scopul pentru care au fost emise mandatele. Acest raționament este confirmat și de Serviciul Român de Informații, prin avocat, în încheierea de ședință din 20.11.2007 făcându-se mențiunea că nu s-au mai formulat cereri de emitere a unor astfel de mandate către judecători, așadar după modificarea procedurii. Nu se justifică astfel intenția apelantului pârât de încetare a interceptărilor telefonice imediat după schimbarea procedurii de autorizare a mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice.

În acest context, Legea nr.51/1991 nu este o lege previzibilă sub acest aspect, informațiile obținute prin procedura reglementată de această normă specială putând fi utilizate și pentru constatarea săvârșirii altor infracțiuni decât cele pentru care a fost adoptat actul normativ invocat. Acest fapt este dovedit în cauză de Ordonanța emisă de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție nr.221/C/23.01.2006 (filele 87 – 91 dosar apel).

De altfel, legislația națională, pentru a fi compatibilă cu principiul preeminenței dreptului, nu este suficient să fie doar accesibilă, dar trebuie să îndeplinească și cerința de a fi previzibilă (lex certa), previzibilitate ce se exprimă, în aceasta materie, prin definirea clară a categoriilor de persoane

susceptibile de a le fi interceptate convorbirile telefonice, a conceptelor de „securitate națională”, „ordine publică” sau „ocrotirea sănătății și protecția moralității” din legea internă, pe care statul le-ar putea invoca drept scopuri legitime pentru a justifica intruziunea autorităților publice în viața privată și corespondența indivizilor, dar și prin reglementarea garanțiilor adecvate și suficiente pentru a-i proteja pe aceștia de eventualele abuzuri ale autorităților (a se vedea în acest sens și cauzele C.E.D.O. Kruslin c. Franței, Huvig c. Franței, Klass și alții c. Germaniei).

Din această perspectivă se analizează dacă legea aplicabilă era previzibilă, dreptul intern oferind o anumită protecție împotriva încălcărilor arbitrare ale drepturilor garantate de convenție; așadar, trebuie a se stabili dacă dispozițiile legale în vigoare la momentul interceptării convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache au fost clare, precise, accesibile celui interesat și prevedeau posibilitățile de control al modului în care sunt permise ingerințele autorităților competente în exercițiul acestui drept.

Ingerința autorității statale, în cauză a pârâtului Serviciul Român de Informații, în exercițiul dreptului la corespondență al reclamantului Patriciu Dan Costache constă, în cauză, în interceptarea, pe orice cale, a convorbirilor telefonice ale acestuia, deși procedura de obținere și eliberare a mandatului în temeiul Legii nr.51/1991 nu oferea nicio protecție juridică celui urmărit. Abia după modificarea acestui act normativ prin Legea nr.535/2004, iar nu prin Legea nr.281/2003, cum susțin reclamanții – art.20 și următoarele – aceste garanții procesuale au fost impuse de legiuitor, măsura propusă de organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale putând fi cenzurată de o instanță judecătorească.

Serviciul Român de Informații nu contestă că prin activitatea desfășurată, temporar, a restrâns exercițiul unor drepturi subiective civile aparținând reclamantului Patriciu Dan Costache, însă afirmă că această măsură s-a realizat în limitele strict și limitativ prevăzute de lege, conform îndatoririlor ce-i revin în calitate sa de garant al siguranței naționale, conferită de Legea nr.51/1991.

Lipsa vinovăției ca element al răspunderii civile delictuale este determinată, în opinia sa, de lipsa dreptului de inițiativă legislativă, Serviciul Român de Informații, în calitate sa de organ administrativ autonom, neintrând în sfera subiectelor de sezină. Acest argument, deși corect, întrucât art.74 din Constituția României stabilește în mod restrictiv cui aparține inițiativa legislativă, nu este suficient.

Astfel, apărarea apelantului conform căreia contrarietatea directă a unei legi cu un tratat internațional în materia drepturilor omului, la care România este parte, este doar o problemă de constituționalitate, de competența Curții Constituționale, nu poate fi primită de Curte.

Chiar dacă la data emiterii mandatelor de interceptare a convorbirilor telefonice pentru reclamantul Patriciu Dan Costache nu se pronunțase Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Dumitru Popescu contra României,

jurisprudența anterioară a Curții - cât privește art.8 alin.2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului – avea o aplicare directă în dreptul intern, față de dispozițiile art.20 din Constituția României.

Astfel, reglementările internaționale în această materie au prioritate, cu excepția cazului în care legea fundamentală sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile, în cauză nefiind vorba despre aceste situații de excepție. Ca atare, Legea nr.51/1991, întrucât contravenea normelor internaționale în ceea ce privește respectarea secretului corespondenței (în care se includ și convorbirile telefonice), trebuia înlăturată de la aplicare.

În speță, nu s-a pus problema de invocare a excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României (care, de altfel, a făcut obiectul controlului de constituționalitate al Curții Constituționale), ci doar de aplicare a normelor speciale invocate, cu atât mai mult cu cât apelantul – pârât se apără prin trimitere la prevederile art.53 din Constituția României și art.8 paragraf 2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept – dreptul la respectarea vieții private și de familie – decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora).

Chiar și înainte de cauza Dumitru Popescu c. României, care a menționat, în considerente, că Legea nr.51/1991 nu îndeplinește cerințele de previzibilitate în discuție, întrucât nu prezintă garanțiile necesare prevenirii arbitrariului și abuzului de drept, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că oricare ar fi sistemul de interceptare și supraveghere instaurat, prin examinarea lui trebuie să convingă de instituirea unor garanții adecvate și suficiente contra posibilelor abuzuri în materie, ceea ce nu se circumscrie situației de fapt dedusă judecății prin raportare la toate probele administrate în speță.

Activitatea Serviciului Român de Informații trebuie privită și din prisma obiectului său de activitate, conferit atât de Legea nr.51/1991, cât și de Legea nr.14/1992, cât timp posibilitatea interceptării convorbirilor telefonice de către autoritățile statale este prevăzută practic în toate statele semnatare ale Convenției. Ea este legată, în general, de lupta împotriva criminalității, fie cea obișnuită, fie cea care vizează actele de terorism, pentru garantarea siguranței naționale a fiecărui stat membru.

Astfel cum recunoaște apelantul – pârât Serviciul Român de Informații, activitatea sa principală este aceea de a preveni și înlătura săvârșirea unor fapte de natură a constitui amenințări la adresa securității naționale; cu toate acestea, îndeplinirea atribuțiilor ce revin instituției publice în cauză este determinată de existența unor indicii, care să justifice propunerile formulate, respectiv eliberarea unor mandate de interceptare a convorbirilor telefonice. Sesizarea organelor de urmărire penală trebuie să se facă numai în legătură

cu fapte ce aduc atingere siguranței naționale a României, iar nu ca scop pentru constituirea de mijloace de probă în litigii de drept comun, cum este situația reclamantului Patriciu Dan Costache.

Prin art.13, Legea nr.51/1991 stabilește că situațiile prevăzute de art.3 constituie temei legal pentru a se solicita procurorului, în cazuri justificate, cu respectarea prevederilor Codului de procedură penală, autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, constând în: interceptarea comunicațiilor, căutarea unor informații, documente sau înscrisuri pentru a căror obținere este necesar accesul într-un loc, la un obiect sau deschiderea unui obiect; ridicarea și repunerea la loc a unui obiect sau document, examinarea lui, extragerea informațiilor pe care acestea le conțin, cât și înregistrarea, copierea sau obținerea de extrase prin orice procedee; instalarea de obiecte, întreținerea și ridicarea acestora din locurile în care au fost depuse.

Cererea de autorizare se formulează în scris și trebuie să cuprindă: **date sau indicii din care să rezulte existența uneia din amenințările la adresa siguranței naționale prevăzute de art.3 pentru a cărei prevenire, descoperire sau contracarare este necesară emiterea mandatului;** categoriile de activități pentru a căror desfășurare trebuie emis mandatul; identitatea persoanei ale cărei comunicații trebuie interceptate, dacă este cunoscută, sau a persoanei care deține informațiile, documentele ori obiectele ce trebuie obținute; descrierea generală, dacă și când este posibil, a locului unde urmează a fi executate activitățile autorizate; durata de valabilitate a mandatului solicitat.

Așadar, întrucât interceptarea corespondenței constituie o ingerință foarte gravă în dreptul persoanei și doar motive foarte serioase, bazate pe o bănuială verosimilă, că persoana este implicată în activități criminale serioase, ar trebui puse la baza autorizării.

În considerarea acestor argumente, Curtea constată că legislația română nu prevede o protecție adecvată împotriva abuzului puterii de stat în domeniul interceptării convorbirilor telefonice, astfel încât ingerința în dreptul reclamantului Patriciu Dan Costache „nu era prevăzută de lege”, în sensul Convenției, articolul 8 fiind încălcat.

Chiar simpla existență a legislației interne privind interceptările implică, pentru cei care intră sub incidența sa, un pericol de supraveghere, care afectează libertatea de comunicare între utilizatorii serviciilor de telecomunicații și, prin urmare, constituie o ingerință din partea unei autorități publice în exercitarea dreptului la respectarea corespondenței.

În consecință, față de toate cele arătate anterior, fapta pârâtului este săvârșită cu vinovăție, la propunerea instituției publice în cauză fiind obținute și deținute date cu privire la persoana reclamantului Patriciu Dan Costache, fără legătură cu acte ce vizează siguranța națională, de natură a crea acestei părți un prejudiciu nepatrimonial.

S-a susținut de către apelantul – pârât Serviciul Român de Informații că instanța de fond ar fi putut constata că, în speță, operează o răspundere

obiectivă a statului pentru actele sale normative, răspundere care se întemeiază pe ideea de garanție și risc al activității, sens în care instituția publică ce a efectuat interceptările telefonice, ca și executant, nu ar avea competența de a veghea la respectarea întocmai a legii. Aceasta deoarece articolul 2 din Legea nr.14/1992 statuează că Serviciul Român de Informații organizează activități pentru culegerea, verificarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie, potrivit legii, amenințări la adresa siguranței naționale, iar art.11 din Legea nr.51/1991 menționează persoanele cărora le sunt comunicate informațiile de securitate națională.

Acest argument nu poate fi reținut, întrucât Serviciul Român de Informații este, conform legii de organizare și funcționare, un organ de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, ceea ce-i conferă legitimitate procesuală pasivă, fiind una din instituțiile statului prin care se realizează această activitate specifică.

Serviciul Român de Informații este o autoritate administrativă autonomă, înființată prin lege organică, nesubordonată vreunei alte autorități publice executive. Împrejurarea că activitatea sa este coordonată de Parlament, organizată și coordonată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, nu conduce la concluzia că acesta este lipsit de personalitate juridică ori că ar acționa doar în calitate de reprezentant al Statului Român, el fiind un subiect de drept distinct.

Curtea consideră, de asemenea, că simpla invocare a unor dispoziții legale declarate constituționale de către Curtea Constituțională ca temei al interceptării convorbirilor telefonice ale reclamantului Patriciu Dan Costache nu exclude, în acest caz, existența faptei ilicite a instituției publice chemată în judecată, pentru a fi întrunite condițiile răspunderii civile delictuale.

Pe de altă parte, legat de existența faptei ilicite a pârâtului Serviciul Român de Informații, prin care s-au încălcat normele dreptului obiectiv, Curtea are în vedere și obiectul cererii de chemare în judecată, care îl reprezintă repararea prejudiciului moral cauzat ca urmare a stabilirii existenței unei imixțiuni grave în viața privată a reclamantului Patriciu Dan Costache, prin încălcarea secretului corespondenței și al celorlalte mijloace de comunicare, așadar prin lezarea drepturilor subiective civile statuate de art.26 și 28 din Constituția României.

Nu interesează, în speță, dacă legalitatea emiterii mandatelor solicitate de Serviciul Român de Informații a fost analizată de o altă instanță, într-un alt dosar (aspect ce nu implică cercetarea existenței puterii de lucru judecat), ci dacă realizarea acestor interceptări telefonice, la cererea apelantului – pârât, nu a procurorului de caz, comportă riscul de a produce urmări prejudiciabile persoanei fizice în cauză.

Ca atare, nefiind contestată pe cale directă legalitatea mandatelor de interceptare emise în perioada 2003 – 2004, incriminată de reclamant, recunoscută parțial de pârât, nu are relevanță împrejurarea că legislația în materie nu prevede o perioadă maximă pentru care un astfel de act poate fi

solicitat (el putând fi prelungit succesiv). De altfel, legislația nu prevede clar o limitare în timp a măsurilor de autorizare a interceptărilor convorbirilor telefonice, deoarece, chiar dacă Legea nr.51/1991 stabilește o limita de 6 luni, nu există prevederi care ar interzice procurorilor a solicita un nou mandat de interceptare după expirarea termenului. Durata de valabilitate a mandatului nu poate depăși 6 luni, însă în cazuri întemeiate, procurorul general poate prelungi, la cerere, durata mandatului, fără a se putea depăși, de fiecare dată, 3 luni.

De aici rezultă lipsa unei protecții adecvate împotriva arbitrariului, dar și lipsa previzibilității legii. Autorizația de interceptare trebuie să fie emisă de un organ independent, pe o durată limitată în timp, și aceasta trebuie să fie supusă unui control judiciar a priori sau a posteriori, pentru a se evita luarea unei măsuri arbitrare, control care, cu necesitate, nu trebuie să fie unul formal.

Ceea ce se impută pârâtului este restrângerea exercițiului unor drepturi pe o perioadă extrem de lungă, de 1 an și 3 luni, în lipsa oricărui indiciu care să atragă incidența art.3 lit.f din Legea nr.51/1991.

Caracterul ilicit al faptei nu poate fi înlăturat în considerarea faptului că pârâtul a îndeplinit o activitate impusă de lege (față de considerentele deja prezentate) ori determinată de ordinul superiorului. Apelantul – pârât nu a dovedit, conform art.1169 Cod civil, că operațiunile sale au fost dispuse de un alt organ al statului, aflat pe o poziție ierarhic superioară, ci doar a recunoscut că, la propunerea sa, după avizul dat de procuror, a efectuat acte de interceptare a convorbirilor telefonice ale petentului Patriciu Dan Costache.

Existând fapta ilicită și vinovăția, stabilite în sarcina Serviciului Român de Informații, se deduce automat existența unui prejudiciu moral creat reclamantului Patriciu Dan Costache. Simplul fapt al recunoașterii acestor interceptări telefonice, chiar dacă în opinia pârâtului Serviciul Român de Informații s-au realizat în mod legal, poate justifica o atingere adusă unor drepturi subiective fundamentale, recunoscute și garantate de legea internă și de normele internaționale.

Înscrisurile la care face trimitere apelantul – pârât, alături de documentele clasificate supuse cenzurii de către Curte, constituie probe în dovedirea celor prezentate mai sus, stabilindu-se că, în mod cert, convorbirile telefonice efectuate de Patriciu Dan Costache de la posturile telefonice instalate la domiciliu ori la societatea reclamantă au fost interceptate.

Sub acest aspect, nu prezintă relevanță, în aplicarea dispozițiilor art.8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, calitatea persoanelor cu care a luat legătura reclamantul Patriciu Dan Costache, ci doar constatarea că s-a produs o restrângere a drepturilor fundamentale ale acestuia în mod nejustificat.

Spre deosebire de apelantul – reclamant Patriciu Dan Costache, în cauză nu s-au produs dovezi care să confirme accesarea sistemului informativ al apelantei – reclamante SC Rompetrol SA, precum și acte de natură să prejudicieze din punct de vedere material societatea în cauză.

Ca și concluzie, Curtea consideră că, în cauză, nu au existat norme legale interne compatibile cu dispozițiile convenționale la care s-a făcut trimitere, astfel că protecția drepturilor fundamentale ale apelantului – reclamant Patriciu Dan Costache trebuie să fi prezervată prin interpretarea și aplicarea, în spiritul Convenției, a acestor norme, de către instanță, pentru a înlătura orice ingerință a statului ori organelor sale asupra persoanei reclamante, pentru a asigura o protecție reală a acesteia.

Pentru toate aceste considerente, Curtea, conform art.296 Cod procedură civilă, în majoritate, respinge, ca nefondate, apelurile declarate apelanții – reclamantul Patriciu Dan Costache, reclamanta SC Rompetrol SA, pârâtul Serviciul Român de Informații.

DISPOZITIV

În majoritate,

Respinge, ca nefondate, apelurile formulate de apelanții – reclamanți PATRICIU DAN COSTACHE și apelantul – pârât SERVICIUL ROMÂN DE INFORMAȚII, prin UNITATEA MILITARĂ 0198, împotriva sentinței civile nr.709/11.05.2007, pronunțată de Tribunalul București - Secția a IV-a Civilă, în dosarul nr.12770/3/2006.

Cu recurs în 15 zile de la comunicare.

Pronunțată în ședință publică, azi 09.02.2009.

OPINIE SEPARATĂ

Opinia separată este fundamentată, în esență, pe aceleași argumente pe care le-am arătat în opinia divergentă cuprinsă în încheierea de ședință de la data de 03.02.2009 și care vor fi reproduse și în prezenta motivare, după reluarea dezbaterilor în fața completului de divergență, neexistând temeuri care să determine schimbarea convingerii minoritare și ralierea la opinia majoritară.

Potrivit cu principiul disponibilității procesului civil, analiza apelului și, implicit, a acțiunii civile deduse judecății, nu se pot face decât prin raportare la cauza juridică a acesteia, astfel cum a fost indicată de reclamanți, respectiv, prevederile art. 998-999 din Codul civil.

Angajarea răspunderii civile delictuale, după cum este cunoscut, presupune demonstrarea de către reclamant, a existenței condițiilor prevăzute de textul de lege precitat, și anume, existența unui prejudiciu, a unei fapte ilicite, a legăturii de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciul produs precum și existența vinovăției.

În demonstrarea condițiilor relative la vinovăție și la existența faptei ilicite, în speța de față, trebuie avută în vedere particularitatea că pârâtul este o persoană juridică.

Legislația civilă nu prevede forme ale vinovăției, Codul civil referindu-se doar la răspunderea pentru greșeală (art. 998) și la răspunderea pentru neglijență, imprudență. De cele mai multe ori, se folosește, în cadrul acestei condiții a răspunderii civile delictuale, definiția dată în Codul penal de articolul 19: intenția (directă ori indirectă) și culpa (ușurința sau neglijența).

Persoana juridică răspunde pentru faptele persoanelor fizice care o compun în cazul acelor fapte săvârșite de acestea din urmă în exercitarea atribuțiilor de serviciu, sau în legătură cu serviciul, dar numai în ipoteza existenței unei fapte ilicite, adică, a acelei fapte prin care, încălcându-se normele dreptului obiectiv, sunt cauzate prejudicii dreptului subiectiv aparținând altei persoane. După cum este unanim cunoscut, caracterul ilicit poate fi înlăturat, printre alte cauze, de îndeplinirea unor activități permise sau impuse de lege ori de ordinul superiorului.

Așa cum rezultă și din interpretarea dispozițiilor art. 35 din Decretul nr. 31/1954, persoana juridică nu reprezintă două entități juridice distincte, de sine stătătoare: persoana juridică și organele de conducere ale acesteia, ci o singură entitate – persoana juridică subordonată principiului specialității capacității de folosință a persoanei juridice stabilit prin dispozițiile art. 34 din Decretul nr. 31/1954.

Pe de altă parte, dat fiind raportul juridic de prepușenie între persoana juridică și angajații săi, comitentul nu trebuie privit ca o persoană, ci asemeni unei “întreprinderi” care preia riscurile activității create prin activitatea pe care o organizează, astfel că răspunderea este legată nu de persoane, ci de activitatea în care este implicat prepusul.

Literatura juridică actuală definește vinovăția ca reprezentând “atitudinea psihică pe care autorul a avut-o la momentul săvârșirii faptei ilicite sau la momentul imediat anterior săvârșirii acesteia, față de faptă și urmările acesteia.”

Această formulare se referă, pe de o parte, la elemente de ordin intelectual și volitiv (“ atitudinea psihică”), iar pe de altă parte demonstrează legătura acestui “ subiectiv” al persoanei cu fapta sa și urmările acesteia, adică elementul obiectiv.

Este de menționat că, vinovăția înseamnă o atitudine psihică față de fapta ilicită și urmările acesteia, însă o atitudine subiectiv negativă, de ignorare a regulilor juridice instituite în societate, considerate valabile și acceptate ca valoroase la un anumit moment dat. Nu orice atitudine subiectivă constituie vinovăție, ci doar acea atitudine, ce presupune conștientizarea semnificației sociale a faptei sale, a caracterului ei antisocial, și vinovăția de a săvârși fapta și de a-și asuma urmările acesteia.

Ca proces psihic, structura vinovăției civile cuprinde elementul intelectual și volitiv. Procesele psihice, componente ale vinovăției, nu sunt diferite de cele care constituie substratul psihic al oricărei acțiuni umane. Din punct de

vedere intelectual, actul voluntar al persoanei conține un complex proces cognitiv, ce presupune cunoașterea obiectului, conștientizarea trebuințelor, dorințelor, valorizarea motivelor, scopurilor, mijloacelor și corelarea lor prin prisma exigentelor propriului eu și a celor obiective.

Individul nu poate fi făcut civilmente răspunzător dacă nu a cunoscut semnificația socială a faptelor sale. Omul trebuie să-și dea seama că faptele sale sunt de natură să vatăme drepturile subiective ale celorlalți membri ai societății, adică trebuie să aibă conștiința caracterului antisocial al conduitei sale.

Aceste scurte considerațiuni de ordin teoretic au fost aplicate speței de față, care are particularități distincte cauzei soluționate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, și au drept consecință, în opinia mea, concluzia inexistenței culpei și a faptei ilicite.

Astfel, cu referire la perioada 1994-2005, în care reclamantul, prin acțiune, susține că a fost prejudiciat prin fapta ilicită a pârâtei de a-i intercepta convorbirile telefonice, aceasta din urmă a acționat în temeiul dispozițiilor Legii nr.51/1991, ale Legii nr.535/2004, Legii 14/1992 și ale Legii nr.182/2002 cu scopul culegerii de informații în vederea combaterii unor fapte de terorism astfel cum acestea sunt reglementate prin dispoziția art. 1 lit. c din Legea nr.535/2004.

Pârâta a acționat în temeiul dispozițiilor art. 13 din Legea nr.51/1991 iar demersurile efectuate s-au finalizat cu emiterea Ordonanței nr.221/C/2006 a Parchetului de pe Înalta Curte de Casație și Justiție prin care s-a constatat existența unor indicii cu privire la săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor, prevăzută de art. 23 alin. 1 lit. a din Legea nr. 656/2002 și manipulare a pieței de capital prevăzută de Legea nr. 297/2004.

Procedura de interceptare a convorbirilor nu se putea realiza decât potrivit cu prevederile legale în vigoare la data la care se reclamă prejudiciul.

Invocarea jurisprudenței Curții EDO (Cauza Dumitru Popescu Contra României) nu este de natură a înlătura argumentele de mai sus deoarece pârâta nu are atribuțiuni de interpretare, prin raportare la principiul subsidiarității, a normelor de drept intern, ori, mai mult de legiferare, ci de aplicare a dispozițiilor legale.

Curtea de contencios constituțional a arătat, cu referire la respectarea prevederilor art. 8 din CEDO, că nu există discriminări în aplicarea legii rezultând din faptul că, în unele cazuri, interceptarea comunicațiilor în situațiile ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale a României se efectua în baza unui mandat emis de procuror în condițiile art. 13 din Legea nr. 51/1991, în timp ce, în alte cazuri, interceptarea convorbirilor telefonice în scopul obținerii de probe judiciare are loc pe baza prevederilor Codului de procedură penală, deoarece probele vor fi evaluate uniform de instanța de judecată.

Prin decizia nr. 1120 din 16. 10. 2008 Curtea Constituțională a arătat, de asemenea, că nu se poate ca legiuitorul să admită accesul nerestricționat la conținutul unor mandate de interceptare a convorbirilor telefonice emise în

scopul combaterii faptelor de amenințare la adresa siguranței naționale prevăzute de art. 3 din Legea nr. 51/1991, fără riscul de a prejudicia grav securitatea națională, iar prevederile art. 13 din lege nu sunt de natură să încalce secretul corespondenței garantat de art. 28 din Constituție.

Chiar dacă facem abstracție de cele două decizii ale instanței de contencios constituțional și revenim la decizia Curții Europene pronunțată în cazul Popescu contra României deoarece, incontestabil, Convenția este din iunie 1994 drept intern, nu se poate pierde din vedere faptul că, însăși Curtea, arată că statele sunt libere în a aprecia măsurile care se impun într-o societate democratică pentru apărarea ordinii publice, sănătății, moralei și siguranței naționale, că după pronunțarea acestei hotărâri statul are în vedere modificarea normelor de procedură cu referire la aspectele din speța de față, și, nu în ultimul rând, că, ceea ce i se impută pârâtei, aplicarea directă a prevederilor Convenției atunci când normele de drept intern sunt în contradicție cu cele de drept comunitar, excede capacității sale speciale de folosință astfel cum aceasta rezultă din prevederile art. 2-7 din Legea nr.14/1992.

În sprijinul acestor din urmă argumente (din care rezultă importanța preocupării pentru măsurile de combatere a terorismului) poate fi indicată și Directiva nr. 91/308/CEE care are ca obiectiv prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul folosirii spălării banilor față de care, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare a aprobat la data de 28.09.2005 Regulamentul privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării actelor de terorism prin intermediul pieței de capital ceea ce înseamnă că, măsura este necesară într-o societate democratică și, în speță, și proporțională (deoarece datele de natură strict personală nu au fost utilizate), iar deficiențele legii speciale nu sunt cauză a culpei pârâtei ci obligație a legislativului de a armoniza legislația internă potrivit dreptului comunitar.

În plus, într-o societate democratică, trebuie asigurat un echilibru între libertate și securitate, echilibru care este garantat prin respectarea de către stat a prevederilor dreptului comunitar și prin implementarea în legislația internă a Recomandării R 95 a Consiliului Europei Comitetul de miniștri, a Recomandării(2004)4E a Comitetului Miniștrilor și a Recomandării Adunării Parlamentare a Consiliului Europei 1402/1999, prin posibilitatea ca serviciile de informații să desfășoare activități conforme acestui cadru legislativ și prin posibilitatea controlului unor tribunale imparțiale, însă, aceste competențe, așa cum am arătat mai sus nu aparțin apelantului pârât din prezenta cauză.

Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale a statuat, în articolul 8, următoarele: "Orice persoana are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului sau și a corespondenței sale".

Potrivit alineatului 2 al aceluiași articol, "Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept, decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța

publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirii faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora".

În două cauze importante, *Klass și alții c/Germania* (1978) și *Malone c/Regatul Unit* (1984), petiționarii se plâneau de faptul că supravegherea secretă exercitată asupra lor în timpul unei anchete penale nu ținuse seama de dreptul lor la viața privată și la corespondență (definit în acest context ca înglobând toate formele de comunicare private), în sensul articolului 8. În cel dintâi caz, Curtea a susținut că legislația germană ce reglementa supravegherea era suficient de clară și că procedurile de natură să asigure că orice măsură de supraveghere trebuie să fie conformă cu condițiile legii, erau suficient de riguroase pentru a răspunde cerințelor de legalitate enunțate de articolul 8 par. 2.

Curtea a susținut, de asemenea, că nevoia Statului de a se apăra împotriva „pericolelor iminente” se amenință „ordinea fundamentală democratică și liberală” constituiau un obiectiv de Stat legitim „necesar într-o societate democratică pentru securitatea națională și apărarea ordinii și pentru prevenirea faptelor penale”.

În sfârșit, Curtea a apreciat că procedurile susmenționate erau suficiente pentru a garanta că orice acțiune exercitată de Stat era proporțională cu acest scop legitim.

Cauza *Malone* a pus probleme identice celor din cauza *Klass*. În cauza *Malone*, Curtea a analizat compatibilitatea interceptării de către poliție a comunicațiilor telefonice (ascultări) cu existența unui „registru” cu numere cifrate, provenind de la un post telefonic privat (contor telefonic). Curtea a apreciat că legea britanică ce reglementa ascultările telefonice era prea vagă pentru a răspunde condiției de a fi „prevăzută de lege”; ea a declarat: „Ar fi împotriva supremației dreptului dacă puterea de apreciere conferită executivului nu ar cunoaște limite. În consecință, ea (legea n.t.) trebuie să definească întinderea și modalitățile de exercitare a unei asemenea puteri cu suficientă claritate - ținând seama de scopul legitim urmărit - pentru a acorda individului o protecție adecvată împotriva arbitrariului.”

Prin urmare, jurisprudența însăși a Curții EDO exprimă ideea că încălcările aduse drepturilor fundamentale ale cetățenilor statelor membre ale Uniunii trebuie examinate circumstanțiat, și că nu orice afirmație a vreunei încălcări este într-adevăr și o ingerință în exercițiul aceluia drept.

Câtă vreme apelantul pârât, ca organ administrativ, a respectat prevederile legale în vigoare la data producerii așa zisei fapte culpabile, și prin aceasta se înțelege atât respectarea prevederilor legate de calitatea persoanei care putea autoriza interceptarea, subordonarea pârâtului față de aceasta, durata interceptărilor, care nu a fost mai mare decât cea instituită prin normele legale, cât și faptul că procedura era permisă chiar în condițiile Legii nr. 535/2004 care definește faptele de terorism, cu referire la speța de față, nu se poate primi argumentul potrivit cu care, justul echilibru dintre

siguranța națională și dreptul cetățeanului la viața privată ar fi fost rupt printr-o ingerință a statului.

Cerința previzibilității legii interne este atributul legislativului și așa cum am arătat mai sus este un argument a fortiori pentru susținerea că reclamantul nu a dovedit că fapta pretinsă este ilicită și că ea ar fi fost săvârșită cu vinovăție de către apelantul pârât.

În sprijinul acestui argument pot fi invocate și prevederile art. 2 și ale art. 13 din Legea nr. 14/1992 potrivit cu care, S.R.I este autorizat să efectueze înregistrarea unor convorbiri telefonice tocmai pentru a depista acțiuni de terorism, acțiuni care constituie amenințări la adresa siguranței naționale nefiind prevăzută expres cerința ca, urmare a acestora să se dispună și trimiterea în judecată a celui vizat, scopul fiind acela de prevenire a săvârșirii unor infracțiuni iar sub acest aspect nu se poate susține că apărarea ordinii publice ar fi adus apelantului reclamant o îngrădire a dreptului său la viața privată cu atât mai mult cu cât indiciile care să justifice existența infracțiunii de spălare a banilor au existat la momentul emiterii mandatului de interceptare așa cum a am arătat și în opinia divergentă.

Sunt lipsite de relevanță juridică susținerile apelantului reclamant relative la afirmațiile făcute cu ocazia unor interviuri ale unor persoane publice deoarece modificările aduse Legii nr. 535/2004 – legea specială aplicabilă speței - și Codului de procedură penală prin Legea nr. 281/2003 sunt ulterioare momentului interceptărilor, prin urmare, autorizarea interceptărilor aparține procurorului iar nu judecătorului.

Respectarea principiului *tempus regit actum* de către apelantul pârât rezidă și în aceea că jurisprudența Curții EDO și care este într-adevăr parte a dreptului intern, este ulterioară perioadei în care reclamantul a fost interceptat iar reținerea vinovăției unei persoane prin raportare la cadrul legislativ actual față de fapte petrecute în trecut nu ar pute reprezenta decât o altă formă de încălcare a principiilor de drept intern și internațional.

**JUDECĂTOR
DOINIȚA MIHALCEA**